

K i ø b e n h a v n s U n i v e r s i t e t s J o u r n a l .

Ottende Aargangs fjerde Hefte.

Kiøbenhavn, trykt hos Directeur Joh. Fred. Schulk. Forlagt af Prof. Jac. Baden.

I.

Winterforelæsninger ved Kiøbenhavns Uni-
versitet fra 1ste November 1800 til 1ste
April 1801.

Theologernes.

Claus Frees Hornemann, Dr. og ordentlig
Professor i Theologien, vil offentlig Kl. XI,
Tirsdag, Onsdag, Torsdag og Fredag oplyse ud-
valgte Stykker af Dogmatiken og Moralen, og
samme Dage Kl. III forklarer han privat nogle
af Apostlernes Skrifter, naar han har sluttet de
Steder af det nye Testamente, som ere overførte
fra det gamle.

D. G. Moldenhaver, Dr. og ordentlig
Prof. i Theologien, bliver ved Onsdag og Lover-
dag fra I-II at anføre Ungdommen til at øve sig
i at commentere og disputere. Samme Time
Mandag, Tirsdag, Torsdag, Fredag giver han
en populær Forklaring over begge Skrivelserne til
de Corinthier. Kl. IX Tirsdag, Onsdag, Tors-
dag, Fredag foredrager han den anden Deel af
Dogmatiken.

M. Nic. Edinger Valle, Dr. og orden-
lig Professor i Theologien, og Biskop i Sicilland,
fortsætter bibelske og cateketiske Forelæsninger som
han pleier.

Friderik Mønter, Dr. og ordentlig Prof.
i Theologien, foredrager Tirsdag, Onsdag og Fre-
dag fra IV-V offentlig Pastoraltheologiens an-
den Deel efter Niemeiers Anførsel; Mandag,
Tirsdag, Torsdag og Fredag fra X-XI giver han
Indledning til det nye Testamente. Det attende
Seculums Kirkehistorie foredrager han Mandag,
Onsdag og Fredag fra XII-I. I samme Time
Mandag, Torsdag og Loverdag fortsætter han Fo-
relæsningerne over udvalgte Stykker af de smaae
Profeter.

Peter Rasmus Müller, Doctor i Pilo-
sophien, foredrager fire Dage om Ugen den christe-
lige Moral efter sine Dictater. Han tilbyder ogsaa
sin Tjeneste i at forklare Naturtheologien.
Tidene skal nærmere blive tilkiendegivet.

Juristernes.

Jo. Frid. Wilh. Schlegel, Dr. og or-
dentlig Prof. i Lovkyndigheden, oplyser Mandag,
Onsdag og Fredag fra XII-I den practiske Uni-

versalfilosofi og absolute Naturret; de tre øvrige Dage i samme Time bringer han den danske Procces, Ret til Ende og forklarer den danske Criminal-Rets Grunde ved idelig Sammenligning med det som den almindelige Lovgivning fastsætter i Henseende til Forbrydelser og Straffe. Offentlig Onsdag og Fredag fra I-II bringer han Encyclopædien og den juridiske Methodologie til Ende. Endelig Torsdag og Fredag fra IV-V styrer han de Øvelser hvorved erhverves Evne til at commentere over en eller anden juridisk Materie.

Frid. Theodor Surtikarl, overordentlig Prof. i Lovkyndigheden, læser offentlig Tirsdag, Torsdag og Loverdag fra IV-V over Personernes Ret og Ret i Tingen efter de romerske Love; privat hver Dag fra III-IV over Ret til Tingen efter den dansk-norske Ret. I andre Timer igiengager han hvad han har foredraget saavel i Fædrelandets som den romerske Ret.

Christian Brorson, overordentlig Lærer i Lovkyndigheden, forklarer offentlig hver Dag fra III-IV Personernes Ret efter de dansk-norske Love. Practiske Øvelser anstiller han om Mandagen fra IV-V, og om Onsdagen i samme Time er han dem til Tjeneste, som vil gjøre sig duelige til at opløse juridiske Quæstioner skriftlig. Examinatoriske Collegier vil han holde i de for Tilhørerne bekvemme Timer.

Matthias Hostrup Bornemann, Adjunct i det juridiske Facultet, forklarer offentlig Mandag, Tirsdag, Onsdag og Torsdag fra XI-XII den hypothetiske Naturens Ret, de øvrige Dage i samme Time foredrager han Rettens Hermeneutik, med idelig Anvendelse paa Fædrelandets Love. Endelig Mandag, Onsdag og Fredag

fra IV-V Grundene til Ret i Tingen efter de danske Love og dens Forskrifter.

Medicinernes.

Joh. Clemens Tode, ordentlig Lærer i Medicinen, læser offentlig Mandag, Tirsdag og Onsdag i den sædvanlige Aftentime Materia medica af Vegetabilier; de øvrige 3 Dage forklarer han privat i den sædvanlige Formiddagstime medicina forensis efter Plenck, og de samme Dage om Aftenen den specielle Therapie.

Frid. Ludvig Bang, ordentlig Lærer i Medicinen, læser offentlig Tirsdag, Torsdag og Fredag Kl. V Eftermiddag den specielle Therapie, de øvrige Dage Kl. IV forklarer han privat den almindelige Therapie, og foredrager i en anden Time udvalgte Materier af Frederichs Hospitals, Syge-Journal.

Johannes Sylvester Sartorph, Dr. i Medicinen og overordentlig Prof. i Chirurgen og Jordemoderkonsten, foredrager offentlig i en Formiddagstime tre Gange om Ugen, udvalgte Stykker af Chirurgen efter Callisens System. Privat forklarer han Begyndelsesgrundene af Jordemoderkonsten efter hans Faders Anvisning, Kl. IV Mandag, Tirsdag, Torsdag og Fredag. Privat viser han ogsaa dem som forlange det, de enkelte Jordemoder-Operationers Haandgreb paa Maskinen, Fantome kaldet.

Gotfred Becker, overordentlig Prof. i Chemien, læser Mandag, Onsdag og Fredag fra IV-VI Begyndelsesgrundene i Chemien, og anstiller nye Forsøg.

Ole Jeronymus Nynster, Dr. i Medicinen, forklarer offentlig de medicinske Lærdomme som ere grundede paa nyere fysisk-chemiske Op-

findelser; i Ilge Maade forklarer han Materia medica, taget af Dyre- og Mineral-Riget. Privat underviser han i den populære Medicin.

Fridrik D. Meyer, Dr., foredrager to Dage om Ugen den medicinske Encyclopædie, i Ilge Maade tre Timer om Ugen Chemien, for saavidt den interesserer en Læge.

Philosophernes Forelæsninger.

Mr. Abraham Kall, ordentlig Lærer i Historien, forklarer offentlig fra XII-I Fædrelandets ældre Historie, privat Torsdag, Fredag og Lørdag fra VIII-IX og X-XI de fornemste Tildragelser i den nyere europæiske Historie efter Büsch's Anførsel. Disputeresøvelser anstiller han i Eftermiddagstimerne.

Mr. Børge Risbrigh, ordentlig Lærer i Logik og Metaphysik, lærer hver Dag i Ugen fra IX-X først Logica offentlig, dernæst Ontologie privat. Mandagen fra II-III igientager han ved Examen hvad han har giennemgaaet og meddele Kundskab om de filosofiske Vøger.

Thomas Bugge, ordentlig Lærer i Mathematic og Astronomie, forklarer offentlig Mandag, Tirsdag, Onsdag og Torsdag fra IX-X den fysiske Geografi. Experimentalfysiken lærer han hver Dag fra II-III; og vil heller ikke lade dem savne sin Hielp, som forlange Forklaring over en eller anden Del af den anvendte Mathematic.

Mr. Nicolai Christopher Kall, offentlig Lærer i de østerlandske Sprog, lærer offentlig fra III-IV Mandag, Tirsdag, Onsdag og Torsdag det arabiske Sprog; privat fra X-XI Mandag, Tirsdag og Onsdag bliver han ved at forklare Salomons Ordspog, og tilbyder ogsaa i de samme Dage fra XII-I dem sin Tjeneste, som ønske at

bestyrke deres Kundskab i det hebraiske Sprog ved analytiske Søvelser.

Mr. Jacob Baden, ordentlig Lærer i Betalenheden, lærer offentlig Archæologien efter Ernesti Haandbog. Privat fra XII-I forklarer han udbalgte Elegier af Propertius.

Mr. Laurits Sahl, ordentlig Lærer i det græske Sprog, bliver 1) ved at forklare Xenophons memorabilia Socratis de tre første Dage om Ugen fra XI-XII, 2) De tre sidste Dage i samme Time Æschyli Tragoedie Agamemnon. 3) Igientager han denne Tragoedie, som han pleier, ved Examination.

Mr. Jeremias Woldike, ordentlig Lærer i Mathematic, lærer offentlig Begyndelsesgrundene i Algebra Tirsdag, Onsdag og Torsdag fra IV-V; privat de første fem Dage i Ugen fra XII-I den rene Mathematic efter Rastners Anførsel. Hvad der er giennemgaaet i Ugen igientager han ved Examen om Lørdagen fra XII-I. Han tilbyder ogsaa sin Tjeneste, isald nogen forlanger den anvendte Mathematic, eller en vis Del af Mathematicen forklaret.

Andreas Gamborg, Professor i Philosophien, lærer offentlig Mandag, Tirsdag og Onsdag fra X-XI Begyndelsesgrundene af Metetisken; privat de øvrige Dage i samme Time foredrager han Ethika; endelig i en anden bekvem Time Poesigrænsens og Universalgrammatikens Regler.

Stephan Sumars, Lærer i det franske Sprog, foredrager Tirsdag, Torsdag og Fredag fra XII-I Reglerne i det franske Sprog, og gjør sine Tilhørere bekendte med de berømteste Skribenter i de flønne Videnskaber i dette Sprog; fra I-II anfører han ogsaa dem som have Lykt til at skrive Fransk.

Jacob Wolf, overordentlig Prof. i Mathematiken, lærer offentlig Kl. VIII om Morgenens tre Dage om Ugen Arithmetik og Algebra, samme Time i de øvrige Dage tilligemed XII - I Onsdag og Lørdag lærer han privat efter Karsten's Anførsel den theoretiske Geometrie og den plane Trigonometrie, igientagende nu og da ved Examen hvad som er foredraget. I en anden bekvem Time forklarer han Grundene i den høiere Geometrie og Infinitesimalregningen.

M. Jørgen Kierulf, overordentlig Lærer i Historien, foredrager offentlig Maaden at undervise i Historien paa; privat Kl. IV om Eftermiddagen Mandag, Tirsdag, Onsdag, Torsdag, Fredag, giennemgaar han de fornemste europæiske Rigers Historie; og Kl. VIII om Morgenens paa de for Tilhørerne bekvemme Dage, meddeeler han Kundskab om Rigerens og Republikernes nærværende Tilstand.

Gregers Wad, overordentlig Lærer i Naturhistorien, forklarer offentlig Kl. IX Onsdag og Lørdag den theoretiske Dryctognosi, privat i samme Time i de øvrige Dage Zoologien; endelig privatistime i en bekvem Time Geognosien.

M. Rasmus Nyerup, overordentlig Professor i Litterarhistorien og Bibliothekarius ved Universitetet, giver offentlig Tirsdag og Fredag fra III - IV et Skyggerids af den græske og romerske Litterarhistorie efter Eichhorn's Anførsel.

O. Warberg, overordentlig Professor i Astronomien, forklarer offentlig Mandag, Tirsdag og Torsdag fra VIII - IX den sphæriske Trigonometrie, privat Mandag, Tirsdag, Onsdag og Torsdag fra XI - XII de første Grunde i den sphæriske og theoretiske Astronomie, i andre Timer

igientager han ved Examen hvad som har været foredraget.

G. O. B. Begtrup, Dr. i Filosofien, lærer paa Tid og Sted som siden skal tilkiendegives: 1) Grundene i Agerdyrningen. 2) Tilstanden af Fædrelandets Agerdyrning, især i Siælland. Han tilbyder ogsaa dem sin Tjeneste som forlange private Forelæsninger.

M. Nicolai Hofmann Sevel Bloch, foredrager de berømte græske Mandes Liv og Levnet som indeholdes i hans Værk, der inden to Maanedes skal udkomme. Siden efter agter han at udarbejde en romersk Historie.

Forelæsninger i det pædagogiske Seminarium.

D. G. Moldenhawer, Seminariets Director i indværende Aar, agter Mandag og Lørdag Kl. IX at vise hvorledes den populære Undervisning i Christendommen skal indrettes. Kl. XI Mandag og Torsdag giver han Regler i Kritiken. Tirsdag og Fredag fremsætter han udvalgte Stykker af Skribenter i begge Sprog, for at øve Seminaristerne i Fortolkningskonsten. Hver Onsdag skal de latinske Afhandlinger som ere udarbejdede af den philologiske Classe, prøves.

J. Kierulf, styrer Øvelserne i at skrive Modersmaalet om Mandagen fra X - XI. Om Onsdag og Fredag giver han Regler og Raad om hvorledes Ungdommen skal undervises i Geografi og Historie.

Gregers Wad, Inspector over den physiske-mathematisk Classé, skal, efter at han nu har tilsendt den almindeligere Indledning til Naturhistorien og den speciellere til Mineralogien, tilligemed den theoretiske Del af Dryctognosien, i

dette Halvaar, Onsdag og Lørdag Kl. IX fore-
 drage den practiske Orpctognose paa Hørsalen af
 Universitetets Musæum.

L. C. Sander, forklarer fra X-XI Tirsdag,
 Torsdag og Lørdag, Grundene i Pädagogiken
 efter Nimeiers. Tirsdag og Lørdag Kl. XII
 fortsætter han sine Forelæsninger over Les-
 sings Drama Nathan der Weise, og over det
 tykke Sprogs Grammatik; hvortil kommer Cen-
 suren over de udarbejdede Prøvestykker.

S. C. Linderup, agter at forklare Konsten
 og Metoden i at foredrage de mathematiske Vi-
 denskaber Tirsdag og Onsdag fra IX-X, hvorved
 gives de Børnre Leilighed til at forsøge deres egne
 Kræfter til at undervise. I en anden beqvem Ti-
 me forklarer han en eller anden Del af Mathe-
 matiken.

Th. Christoph. Bruun, Lector i Semi-
 narium, underviser fra XII-I Mandag og Tors-
 dag i det franske Sprog, og Onsdag og Fredag i
 det Engelske, og forklarer for sine Tilhørere Po-
 pe's Essay on Man.

II.

Tale til Erindring af Greve Otto Thott,
 holden 1785, oversat af Latinen.

I det jeg træder frem paa dette offentlige Sted og
 laver mig til at tale, opstige hos mig alle vegne fra
 mange Tanker, som drage mit Sind hid og did,
 og snart opfylde det med Sorg og Bekymring,
 snart svække og nedslaae det af Frygt og Mistvivl
 om Byrden jeg paatog mig.

Thi hvad enten jeg tænker mig den store
 Mand, vi parentere over, saa er han saa udmær-

ket ved sin Slægts Ælde, sin glimrende Byrd,
 sine høie Tresspøster og Embeder, sine værfulde
 Handlinger og Fortjenester af Fædrelandet: frem-
 deles ved sit ypperlige Hoved, sin uendelige Kund-
 skab og Lærdom, sit ubesmitte Rygte for Afhol-
 denhed, Redelighed og Uegennyttighed, at hver-
 ken en eneste Taler synes tilstrækkelig til at ud-
 tømme saa mange og store, være sig Lykkens eller
 Naturens Gaver, heller ikke en Skolemand vær-
 digen nok at kunne behandle de mest glimrende Dele
 og saa at sige Optrin af et Liv som er blevet til-
 bragt i Statens vigtigste Eysseler, og som intet
 har at gjøre med den Lærdes stille Rolighed.

Eller seer jeg hen til denne lærde Stiftelse,
 som har overdraget til mig at fortolke sin Klarlig-
 hed og Agtelse for sin afdøde Patron; saa falder
 det mig ind at befrygte, at jeg skal befindes at for-
 rette mit Grinde lunkent og slet, naar jeg i en
 svag Tale søger at forklare Mandens uadødelige
 Fortjenester af os og vore Studeringer. Thi saa-
 ledes har Thott effet dette Lærdoms Gæde, at
 der er intet Studium i denne Kundskabernes
 Kreds og Omfang som vi bekiende os til, at han
 jo har befordret det ved Naad eller Daad; næsten
 ingen offentlig Lærer som jo skylder ham, enten sin
 Stilling og Forsatning, eller i det mindste nogle
 af sine Fordele og Bequemmeligheder.

Men at fremføre og i Ord at forklare vor
 byde Taknemmeligheds Følelser ved alt dette, vilde
 kræve den veltalenske Mand, og har ikke Sted hos
 denne uvante Taler. Dertil kommer en ikke min-
 dre vigtig Aarsag til Frygt og Undseelse, at jeg
 seer saa mange anseelige Mænd for mig som ha-
 ve været vor afdøde Patrons enten Medhjælpere
 og Deltagere i hans Arbejder, eller Venner og
 Fortrolige: at fuffe disses Forvetning, undseer jeg

mig ved, og at opfylde den i Ord og Tale, gaar baade over mine Kræfter, og over min Stand og Forsatning.

Men ligesom det træffer beileiligt i de fleste Livets Uheld, at man gemenlig ikke behøver at søge langt for at finde Hielp og Trøst, men Hielpen ofte ligger ved Siden af Uheldene; saa indseer jeg ogsaa, at man vil være saa meget villigere til at bære over med mig, som min paatagne Byrde er sværere; og da jeg ikke af Lyst eller Vergierrighed, men af en nødvendig Pligt er kommen i denne Forlaxenhed, saa opfalter jeg mig til mit Arbejde, uden at være bange for, at min Pligt og Føielighed skal af mine ædle og billige Dommere udlægges ubilligen.

Da Otto Thott i sin Person har foreenet og ligesom blandet to Koller, den ene Borgerens og den kloge Statsmands, den anden den kyndigste Literators; saa burde den, som vilde værdigen rose den store Mænd, først overflue hans travle og syffelfulde Liv og hans offentlige Handlinger; derpaa neblade sig til hans ledige Timer og Studeringer, at det kunde skiannes, med hvad Klogskab han har fordeelt sine Arbeiders og Syflers Timer, hvad Studeringer han har anseet for at fulle gaar ham tilhaande og hielp ham i hans offentlige Liv, og i hvilke han alene har søgt Hvile og et Slags ædel Sinds-Bederqvælgelse.

Men jeg veed ikke, hvorledes de høieste Mænd i de fleste Stater, helst de som have gjort sig berømte i Fred, have gemenlig den Skiebne, at deres private Levnet for største Delen undgaar deres Tidsforvanters almindelige Kundskab, men giemt og henlagt i Kronikernes Mindesværker, først efter Aarhundredes Forløb drages frem til Menneskenes almindelige Beskuelse, naar imibler-

tid Folk af maadelig Stand og Vilkaar, som have gjort sig navnkundige ved Skrifter, løbe i levende Live fra Mund til Mund, og endog det mindste og ubetydeligste som angaar deres private Levnet, er almindelig bekendt. Saaledes deed hvad der er til af kultiverede Folk fra Solens Opgang til dens Nedgang, hvorledes Voltaire, Rousseau, Holberg have levet og klædt sig, kende deres fortroligste Omgang, ja endog deres Rykker og Luner. Hvad derimod Peder Ore, Holger Rosenkrantz, Peter Griffensfeldt som Privat-Folk have foretaget sig, hvorledes deres Liv i deres Familie, hvorledes deres private Sæder have været, overlades til den sildige Efterfølg at udforske og tale om. Hvad enten nu Studeringer have det Fortrin frem for andre Ting som give Navn og Rygte, at ved dem først udbredet Berømmelse erhverves, hvilket fulde være mig klart, eller, hvilket jeg holder for det retteste, den sande og faste Ære foragter sine Jærvaldendes hovedfulde og tumultuariske Ros, hvori oftere Forsængelighed og Lidenskab har Sted end Sandhed, og lig Træet som voxer usormærkt, fyder taus Rødder i en Række af Aar, ved hvis Hielp den saar Kræfter og Bært til Menneskenes evigvarende Ihukommelse.

Det være dermed som det vil. Thott Følte Forsængelighed og tomme Titler Jætt, Dyden, det er sig selv, Alt. Hans Ælegt er saadan, at ingen i hele Norden enten i Henseende til Herkomstens Ælde, eller til Forsædres Ære, er anseeligere. Thi hiin Thordo, som alle den Thottiske Stammes Stud erkende for Ælegts Ophav, siges at have levet i Slutningen af det ellefte Aarhundrede, fra hvem til vor Otto en uendelig, selv i den svenske Kongeslegt indknyttet Række ledes igiennem de anseeligste Familier i Danmark og Norge.

Men endskjønt den Thottiske Slegt, udbredet i mange Poder, har blomstret ikke mindre i Sverrig end i Danmark, og blomstrer den Dag i Dag i det første Rige; saa har dog den Familie, hvorfra vor Thott nedstammer, lige fra Waldemarsnes Tid, ikke alene beklædet de anseeligste Embeder ved vore Kongers Hof, men ogsaa i de danske Provindser, fornemmelig i Skaane, eiet de største og mest indbringende Jordegodsfer; saa at vi med Rette kan kalde ham Borens, med mindre maaske ingen skal kaldes Borens, uden Affkummet og Jordens Sønnen, da det er bekiendt, at de ædelste Familier hos næsten alle Folkslag have en Tid været Udlandinger og Fremmede.

Disse vare vor Otto's Forfædre, og endskjønt han var født af ikke mindre fornemme Forældre, Faderen Tago, Geheimeraad og Amtmand over Holbecks Amt, Moderen en Kædz, Cantler Peder Kædz's Datter, saa vilde han dog hverken ved glimrende Fødsel, eller Aners Dunsst, anbefales til de høieste Vresposter, men betraadte den steile og derhos vidtløitige Dydens Vej, begyndte med en Secretairtjeneste i det danske Cancellie, og igiennem adskillige Hæders- og Embedstrin steg omsider til at blive Hoved for dette samme Collegium, og naaede den første Plads blandt de Kongelige Hædersmand.

Men ligesom han i alle Forretninger stod i det største Rygte hos menig Mand for sin Redelighed, Fædrenelandskærlighed, Klogskab og faste Character; saa var der ikke lettelig nogen Ting, hvortil han mere havde Folkets Samtykke og Bisald, end i Bestyrelsen af de Kongelige Finantser, som han i hele 25 Aar, til Danmarks store Fordel, enten tog Del i, eller forestod. Og det er ikke at undre; thi da man saae, at han brugte sin egen

store og anseelige Formue sparsom og Husholberisk, saa sluttede man med Grund, at han ikke vilde ødsle med Andres og Statens Formue; efterdi Finantsbetieninger gemenlig holdes for at skulle bøde paa vor egen forfaldne og uordentlige Husholdning.

Folket ser undertiden ret, og her blev det ikke skuffet. Thi da han strax efter Christian den stettes Død var sat til Overhoved for Skatkammeret, betalte han i saa Aar den efter de Tider ikke ringe Gield, som det Kongelige Skatkammer havde paadraget sig, dels ved at ophielpe Handel og Manufacturer, fornemmelig Uld- og Linned-Manufactur, dels ved kostbare og yppige Bygninger. Og da Finantsvidenskaben beroer paa to Ting: at forsøge Indtægterne, og at holde paa dem og bruge dem sparsomt, saa hjalp han paa Finantserne, ikke mindre ved Flid for at forsøge Skatkammerets Indtægter, end ved Economie og Sparsommelighed. I den gamle Deling af Riget, som Dnsforg ser Familie mere havde tilraadet end Statsklogskab, var den Erøe kommen paa de slesvigiske Hertugers Deel, hvoraf dog Friderich den Tredie havde vundet Riget en Del tilbage ved Kriestrag, men en Del havde endnu Hertugen af Glücksborg i Besiddelse. Denne Del skaffede Thott Danmarks Rige tilbage igien med Herredømme eller den saa kaldte Territorialret, ved at oplukke Skatkammeret paa beqvem Tid, da Hertugen af Glücksborg 1749 var tilstede i Kiøbenhavn for at bivaane Festen for den oldenborgske Stammes tre hundredaarige lykkelige Regjering.

Men da han tillige indsaae, at den sikkerste og ædelste Maade at forsøge Rigets Indtægter paa, var, naar man aabnede Borgerne nye, eller ikke meget betraadte Veie til Velstand og Næring, hvor

ved Overflodighed og Rigdom kunde flyde til alle Stander, og Uundersfatternes fælles Nytte foreenes med Skatammerets Fordele; saa vendte han ogsaa sin Omsorg derhen. Og da de vestindiske Øer fra den Tid de vare komne i de danske Kongers Besiddelse, havde været forpagtede til et Selskab, som med Enehandelsret drev den indbringende vestindiske Handel, saa raadte han Kongen at give denne Handel fri og aaben for alle, og sørgede for at dette Selskabs Privilegier bleve indløste af Skatammeret. Hvor meget derved ikke alene enkelte Borgeres Formue har tiltaget, men ogsaa vor hele Sø- og Handels-Væsen er forøget, gaaer Syn for Sagn, da der er intet Slags Handel, som holder flere eller større Privatfolks Kapitaler i Rørelse, ingen Seilads som sysselsætter flere enten Skibe eller Søfarende, end den Indiske.

Men hvi søger jeg mange Bevis sammen? Alt hvad der i vor Commers, saa store og vigtige Statens Dele den indbefatter, er foretaget under Kongerne Christian VI og Friderik V, det har Thott enten været Ansører for eller haft stor Del i. Da sidst i Aaret 1735 Deconomie- og Commerce-Collegiet blev oprettet, var han iblandt de første Deputerede: Da Banken følgende Aar fik en nye Indretning, blev han beskikket til Banco-Director: Ham var ogsaa Omsorg for Myntvæsenet i mange Aar overdraget, og med hvor megen Indsigt han har behandlet denne høist vanskelige og udviklede Sag, bevidner hans med stor Glid sammenfrevne lille Bog om Hamborgernes Myntvæsen, som uden Tvivl har givet den første Anledning til Aaret derefter at indrette Verel-Courssen hos os. Denne Bog som er desto sieldnere, da den baade gaaer om i Haandkrift, og er det eneste lærde Monument, vi have fra Thott's

Haand, har Hans Excellence Geheimeraad Fürdorff haft den Godhed at meddele mig til A. betienting.

Hvad skal jeg sige om de Tjenester han har beviist Staten i Rigets geheime Raad over i 20 Aar? Derpaa have vi tvende Kongers Bevis, som have overdraget ham de vigtigste Resposter i Staten, have henvist alle hemmelige Sagers Afgiørelse til hans Redelighed og Klogskab, have selv i Alderdommen ikke tilfødsat hans Raad og Mening: derpaa have vi Kongesønnens ikke mindre ærefulde Dom, som da han for to Aar siden tog Del i Statens Bestyrelse, kom af sig selv hient til den gamle Thott, og anbefalede det fælles Fædreland til hans i saa mange Aar prøvede Tro, Kæd og Visdom: en anbefaling af Ungdommens Formand, der bør sættes saa meget mere Pris paa, som Cato hos Tullius holder endog de Ting det synes ringe og almindelige, saasom at hilses, søges, complimenteres, raadspørges af Ungdommen, for at giøre den gamle Mand Være.

Hvad han foretænkt i Rigets offentlige Raad har foretaget sig til Statens Gavn, være sig ved at handle, eller ved at forhindre Handlinger (thi den gavner ikke mindre Staten, som afværger skadelige Raad, end den som tilraader gavnlige) disse, siger jeg, ham egne Berømmelser, vil jeg overlade Efterlægten at tale om, at ikke det samme skal håndes mig, naar jeg taler om Ting som ere fremmede for min Stand og Stilling, som man fortæller om den ephesiske Rhetor Phormio, der holdt en vidtloftig Tale om en Feltthertes Pligt og det hele Krigsvæsen, i Hannibals Narværelse, men blev for sit Overmod og sin Snakssomheds Skyld udleert af Phoeniceren.

Hæfter ville vi begive os til den anden, saa at siige Aft af det Thottiske Levnet, som indbesat- ter hans lærde Nøisighed og paa Studeringer anvendte Timer, hvilken han saaledes udfyldte, som om han havde denne ene Rolle i Staten at spille. Den som saaledes betænker hans mange og mang- foldige Statsstyrelser, har Nød med at finde, hvor- fra han har taget saa stor en Hvile til Studerin- ger; ligesom den der paa den anden Side over- seer denne umaadelige og grandsejle Lærdoms Overflodighed, undrer over, at den samme Mand har kunnet i 60 Aar tage Del i det allerwirsomste Liv. Thi saa mange de menneskelige Kundskaber ere, saa udstrakte Videnskaberne, saa talrige Op- findelserne; saa var der intet Slags Kundskab, som han jo omfattede med sin guddommelige Nøds- hurtighed, ja i mange udmærkede han sig saale- des, at naar han talede om den udføgere Del af Literaturen, skulde man troe at høre en Videnskabs- mand og Universitetslærer foredrage sin Videnskab.

Men af alle Kundskaber havde han en besyn- derlig Kiærlighed for Lærdoms Historien, ikke en eller anden enkelt Lærdoms, men Literarhistorien i Almindelighed; saa at han meget ofte gjorde de færdigste Mand, som holdtes for Mestere, enhver i sin Videnskabs Historie, forbausede, naar de i fortrolig Samtale hørte Ham, nu at afgjøre de færdigere Vibeludgaver, nu i en eller anden gam- mel Bog, snart Latinsk, snart gammel Theolog, snart henhørende til Kirkens eller Kirkesædrenes Kundskab, bestemme Trykningens Aar nøiagtigere af Fortalen, Dedicationen, eller en og anden ube- tydlig Omstændighed som var undgaaet Andre: til en anden Tid indlade sig i Editionernes Historie, eller Skribenternes Levnet, og af sit velforsynede Hukommelses Forraadskammer fremføre mange

Læskerheder af dette Slags, som vare fremmede for hine, men som han havde udfyldt af de mest ubekjendte Lærdoms Kilder. Derfor holdtes han for de Lærdes, ogsaa Fremmedes Orakel i denne Literatur, og ingen raadførte sig lettelig derti med ham, som ikke forlod ham lærere.

Denne umaadelige Lærdom fyldte han sit guddommelige Næmme, og en indtil Under rum- melig, og til Livets Ende troe Thukommelse. Men Anledningen til at dyrke dette Studium frem for andre, og første Kiærlighed til Literarhistorien, havde uden tvivl Bekiendtskabet med vore fornum- store Literatører Hans Gram, Arnas Magnu- sen og Frid. Rostgaard giver ham, hvilke han i sin første Ungdom havde kiendt og plet fortrolig Omgang med. Eiden tog denne Lyst til udenlands, først i Halle i Særen ved Afgang til Ludvigs og Gundersings Bibliotheker, og ikke mindre ved Om- gang med Bohmer, i hvis Huns han opholdt sig. Eiden hørte han flittig ved Universitetet i Jena Stolle og Struve, som vare de første i Tyskland, der gave Forelæsninger i den almindelige Literar- historie, og Stolle især agtede han fra den Tid meget høit. Og allerede den Gang synes han at have tænkt paa at anskaffe sig en Bogsamling, som engang kunde lade sig see ved Bøgers saavel Mængde som Ypperlighed. Thi endskiønt han selv ikke havde stor Formue efter sin Fader, blev han dog un- derstøttet af et beslaget Fruentimmers Gavnild- hed, ved hvis Hielp han i dette samme Næmmed foretog en Reise giennem de øvrige europæiske Lan- de, og sparede ingen Omkostninger for at anskaffe sig hvad Kiendere i dette Slags beundre; saa at, da han endnu meget ung kom tilbage til Fædrene- landet, havde han en ikke ubetydelig Samling af

Bøger, hvilken dog næsten tilhobe blev fortæret i Stadens ulfkelige Brand Aar 1728.

Men ved denne Ulykke voxte saa at sige hans Mod, og da han imidlertid havde søvøget sin Formue ved et rigt Giftermaal, gjorde han sig al Umage for at anskaffe sig de ypperste Nømmets Bøger, hvor og for hvad Pris det skulde være: rund i disse Udgifter, da han i andre var sparsom og paaholden. Saaledes forskaffede han sig de kostbareste Bøger som Engælnderens Grev Oxfords Bibliothek indeholdt, efter Cierens Død; ikke mindre søvøgede han sin Forraad betydelig hjemme af Dammeskiolds og Grams velsøvøgnede Samlinger. Og da han saaledes aldrig tilsidefattede denne Besøvmring, efterlod han sig et Bibliothek, som saa private ere lige, mange, endog offentlige, maa vige for: over 100,000 Bind, hvorisklandt henved 3000 Haandskrifter, og deraf over 300 paa Pergament: videre af gamle Tryk, hvilke Kiendere af disse Ting sætte ved Siden af Haandskrifter, henimod 2000 Bind indtil Aaret 1500, hvormed de fleste sætte Grændsen for de gamle Tryk, men han havde udstrakt sine til Aar 1530. Dersom han heri har taget Feil, saa tilgiver Ham det Kongelige Bibliothek med Taknemmelighed, hvilket Han af særdeles Gævmildhed har Kiænket sine Palæotyper tilligemed de haandskrevne Bøger.

Men da Thott indsaae, at den som havde henvendt sit Sind til Litterarhistorien, maatte være forsynet med Kundskab om Myntvæsenet, fordi, hvor skrevne Mindesmærker sættes, maa man tage sin Tilflugt til Mynter, og mange Ting, som ere tvivlsomme og dunkle i Skrifter, ikke saae Lys af andet end af gamle Mynter, saa forbandt han i Tide Kundskab om Mynter med Litterarkundskab.

Denne Kundskab synes Høvercampys herlige Museum, hvilket han havde gjort sig bekendt i Holland, dels at have opnuntret, dels understøttet; maasse ogsaa det, at paa den Tid han opholdt sig i Paris, vare Vaillanternes, Fadens og Søns, Fortjenester af Numismatiken i frijsk Trindring. Derfor begyndte han allerede paa den Tid at samle Mynter, fornemmelig græske og romerske, hvoraf han eiede henimod 300 af Guld, efterat til den Høvercampyske Samling var kommet det hele Grammiske Myntkabinet.

I anden Hensigt, end for at kiende Oldsager af Syn og Betragtning, synes han ikke at have indrettet sine kostbare Samlinger af gamle Konfverker af al Slags, saavel i skaarne Stene, fornemmelig Edelstene, som af Billedsniderværker, endelig Malerier; hvilke det Thotriske Kabinet fremviser i stor Mængde, seeværdige ikke mindre for Materiens Kostbarhed, end for Arbeidets Skionhed.

I dette Slags bør heller ikke med Tausshed forbigaaes hans Kustkabinet, forsynet med alle de Vaaben og Gevær, som den menneskelige Vindskibelighe, ofte vittig til sin Ulykke, nogenstinde har opfundet, fra Bøen og Elyngen indtil vore Skydegeværer, i hvilke Konst og Smag falder i Pinene, da hine gamle anbefale sig ved den blotte Nytte. Hensigten med denne Samling var ikke blot til et forsængeligt Syn for Pinene; men at Sindet kunde have en adel Føde i at kiende en Konst i sin Begyndelse og progressive Fremgang, som, siendelig i sin Hensigt, dog i sin Fuldkommenhed selv kan anvendes til Menneskenes Frelse. I hvilken Henseende det var at ønske, at denne maasse eneste Samling i sit Slags, ikke

maante afspredes, men komme til en Eler, som med Thott's Hensigt vilde sorøge og udvide den.

Den Mand, som har saadan en Jver for Antiquiteter, især græske og romerske, som vi have seet hos Thott, kan vi formode, ogsaa at have været vel bevandret i den græske og latinske Literatur, uden hvilken hine kædbare Oldsagers Apparer ikke skulde været andet end forsængelige Redskaber for Pragt og Pypighed, den han sin hele Levetid afflyede. Hvad da de latinske Skribenter angaaer, saa behandlede han dem med samme Letthed som hans Modersmaals, og havde den Øvelse og Færdighed i det latinske Sprog, (Som en tilførelselig Mand har fortalt mig, der havde det af ham selv) at naar han i sin første Ungdom skulde skrive noget paa dansk, satte han det først op paa Latin og oversatte det derfra i Modersmaalet; hvilket ingenlunde bør synes os forunderligt, som vide, at det samme er seet af mange Romere i det græske Sprog. Denne Kærlighed til det latinske Sprog var ogsaa Aarsag, at han i at saatte Paacotyper havde fornemmelig Hensyn paa de latinske Classikere, hvoraf han havde skaffet sig over 300, af hvilke Samlingen af Cicero's neppe kender sin Lige.

Men imedens jeg nævner Cicero's Værker, og bliver ved at omtale Thott's Omhyggelighed for de latinske Auctorer, synes jeg at see visse Folk rynke Panden, og med et Slags Fortrydelse uddrøes over, at En af de fornemste Mænd i Staten har kunnet anvende saa mange ledige Timer paa dette Studium, hvilket, naar vi ville sætte Troe til nogle ærgerrige Romanskriverere og Philantropistere i Tyssland, nu ikke engang lænzer bør tilstaaes Middelsandsmennesker, men uddrødes af Skolerne, for at give Plads for Realkundsta-

ber, som hine Barbarer kalde dem. Dersom disse Mennesker ledtes af faste Grunde, og ikke, henrøve af Eidsalderens Fordomme og Smag, jøge alene efter det som synes dem nyt, endskient det for længe siden er udpebet og forkastet af Klogere; saa burde den store Thott's Exempel alene lære dem, at en udvidet Indsigt i Humanitet og den dermed forbundne Erudition, saa lidet er borgerlige Pligter imod, at den er det paalideligste Tilsted og sikreste Middel til at hielp sig igennem det travleste og længste Liv.

Thi hoød? Thott, som en ypperlig Natur og hot Byrd kaldte til de fornemste Værdigheder i Staten, lod sig ikke ved Lyft til lærd Oldkundskab affholde fra modigen at gaae den af Forsædrene betraadte Vej til Ære og Hæder, og med Berømmelse at opfylde de vigtigste og forsielligste Embedstøller, snart som Dommer, snart som Regnskabsfører, snart som Medlem af det geheime Raad, saaledes fordelende sine Tinter imellem Arbejde og Lise, at han hverken overvældet af Forretninger lod sig afskalde fra at dyrke Studeringer og forøge sin Kundskab, eller atter begravet i Bøger lod Fædrelandet savne sin Hielp — og vi vil befrygte, at vore Værn som ere kadede til maadelige Udfigter i Staten, og holdes for rosværdige Vørgere, naar de værdigen udføre de dem overdragne subalterne Roller — at disse, siger jeg, skulle støves ved græsk og latinsk Literatur, og giores uskikkede til at behandle borgerlige Forretninger!

Men Statens Fornødenheder (siger man), kræve Realkundskab, og lade sig ikke nøie med densne Gløse og Ord-Kundskab, som alene hentes af de Gamles Skrifter.

O! et skændigt Barbarie, som disse Folk ved deres upøierede Sprog selv røbe! Saa vide I da

ikke, at Kundskab om Ting og Ord er paa det noie-
ste forbunden med hinanden? eller henseer I Glo-
ser og Ord til en tom Lyd, hvori ingen Tode, in-
gen Prydelse er for Sielen? Betænke I da ikke,
at en bagvendt Studeremaade har Sted i alle, selv
de grundigste Videnskaber, og at der have været
mange Theologer, Filosofer, Læger, Jurister af
stort Nytte, som alle have haft Formularerne en-
hver af sin Videnskab herligen inde, men desuag-
tet været holdt raae og uslebne af Sind og Tan-
kemaade. Der er i enhver Videnskab noget som
intet har med Forstanden at gjøre, men beroer
allene paa Brug og Øvelse, hvilket, naar det alene
tages i Betragtning, saa kan der i Filologien saa-
velsom i andre Videnskaber, fremstaae Undere af
Lærdom og Læsning, som vel blande gemene Øine,
men for Forstandens Dykkelse ere ikke vigtigere,
end hine Læringspilleres Underværker i Boder-
ne, som ikke kræve andet end Armenes og Fingre-
nes Smidighed. Ja Lærdom selv kan hos disse
anvendes til Menneskenes Skade. Saaledes have
vi i vor Tid seet Needham, en berømt Fysikus i
Nederlandene, af sin Videnskabs inderste og skul-
teste Grunde at forsvare Kraften af Klokkernes Lyd
til at fordrive Lynild — at sige, naar man ikke
glemte dermed at forbinde fromme Bønformularer.

Hvad er Marsagen, at hine med saa megen
Stoi drive paa Realiteter, fysiske, naturhistoriske,
mathematisk, og jeg veed ikke hvilke, naar kun
Realiteter, som de vil have Børn indprentede i
Pugeskolerne, med Tilidsfattelse af Homer, Cice-
ro og de vvrige Gloskrammeres Skare? vil de
have hine Spektakler hos os fornøede, som den
klogere Del af Tyskland med stor Skamsuldhed har
været Vidne til, da i nogle Tysklands Dyer Børn
løbe flokkevis om i Gaderne med Passere, Qua-

dranter, Astrologer paa Armenes, vaabende, til de
stakkels Modres taareblandte Blæde: at de maa-
lede Himmelen. Dersom Berneundervisningen
skal indrettes efter Qvindens Forstand og den nær-
værende Tids Nytte alene: hvi føre vi ikke vore
Børn ind i Sageriets, Stopperiets, og den hele
Køkkenkonstes Mysterier? thi vist nok trænger det
menneskelige Liv mere til velbegt Død, end til
Kundskab om Himmelen. Graeker og Latiner an-
saae rhetoriske Studier mest passende for den første
Alder, og førte deres Ungdom ikke til Filosofer,
ikke til Naturens, Rættens, den borgerlige Klog-
skabs Lærere, førend de havde taget den mandlige
Toga: ikke fordi Veien til borgerlige Værdigheder
i Staten gik paa denne Tid igiennem Humanitets
Studier, men fordi de ansaae dem som den
beste Tode for det barnlige Nemme, og vilde at
deres Børn skulde gjøre Fremgang efter streng
Tugt. Men vi ville have vore Børn vise i Bug-
gen, og beundre vore dunhagede Dreng, naar
vi høre dem afgjøre — af deres Compendium, det
forstaaer sig:

’Om Kant løber sur, eller Fichte?’

O! vi Taaber, som aldrig demme selv, al-
tid omdrives af vore Naboers Meninger og Myt-
ker. Saa snart Tyskerne befale, beroer vore Stu-
deringers Ære paa det latinske Sprog: blive
de samme anderledes til Sinds og give de Øster-
landske Sprog Fortruinet, saa: ’i Morgen til Ko-
vanen, til Schultens, unge Mennesker!’ Men
kommer i det samme en nye Lyst paa, som hæver
Fanen for Naturens, for Filosofiens, for Ma-

*) Det er det Horakiske Vers:

Empedocles, an Sterminium delirer acmen-
jeg har sagt at localisere.

thematikens Studium, og forkaster al Filologie, saa frige Dore: "Realier! Realier! bort med Gloser!" og lobe med stor Hidfighed over i den nye Veir. Hvi betragte vi ikke heller og efterlignende vore Forsædres Alvor og Standhaftighed? Danmark har haft, dette Universitet har haft i næste og næstforegaaende Aarhundrede de største Mænd i Astronomi, Medicin, Chemi, men som, endskiøndt de herskede hver i sin Videnskab, dog ikke vare fremmede i den humanitiste Literatur, ikke, naar en Materie som stod i Forbindelse med de lærde Sprog, skulde forhandles, vege til Siden, vendte Ryggen, og som en Sag der ikke angik dem, forlobe den eller henviste den til andre, men troede, at Humanitet og alvorlige Studeringer meget vel rimede sig sammen og kunde finde Sted hos det samme Menneske. Jeg navner den eneste Ole Borch, som man skulde troe, naar han forklarede sig over de latinske Auctoriteter og den lærde Alderdom, dyrkede denne Grund, havde hjemme i denne Literatur; men han havde hjemme i Medicinen, han havde hjemme og herskede i Metallurgien, i Chemies, og formodede ikke, at der vilde komme Tider i hans Fædreland, da man vilde tænke paa at adskille Filologien fra de grundige Studeringer og behandle al Humanitet paa den inhumaneste Maade *).

Men jeg mærker, at jeg rives længere bort af Riørlighed til denne Literatur, end enten Sagens Nødvendighed træxer, eller dette Audito-

riums Humanitet taaler: hvilken Afvigelse dersom I tilgive mig Tilhørere, saa forlader jeg mig til, at jeg lettelig vil saae Overbærelse af Thotts Manes. Thi dette beglærer Thott, saaledes vil han at der skal parenteres over ham, at vi ikke med lavt Sind tilsidefatte og forbigaae hvad Studeringer han har elsket, besyttet, dyrket, men saa meget som staaer i vor Magt, forsvare og besytte dem intod Dagvaasere. Dette er den store Mands største og sandeste Lovtale.

Alligevel, ligesom han selv omfattede alle Konster og Videnskaber med sit guddommelige Nemme, uhyndig i ingen, saa viste han og sin Omhyggelighed for alle, naar han kunde hjælpe nogen med sin Indsydelse og Yndest, især de fysiske og mathematiske. Bort Universitets Kroniker berette, hvad han i de syv Aar han har styret Universitetet, ved Ansæelse, Raad, Daad har udrettet til at besordre Naturhistorien, Astronomien og Botaniken. Han har forsynet denne Højskole med en nye Profession i Naturhistorien og Deconomien, og sørgt for, at den blev betruet en Mand af prøvet Lærdom og Flid, Brünniche. Det astronomiske Laarn, som havde Mangel baade paa Jagtagere og Instrumenter, hialp han en og anden Gang ved nye Tillag af den Kongelige Kasse. Endeligen, efter Thotts Foranstaltning, skænkede Kongen en stor Pengesum til den botaniske Hauge.

*) Jeg beder at erindre, at denne Straffepænt er bleven holden i Aaret 1785, og jeg er forsikret, at den i vore Tider, hvor man gier alt for at opbølge Humanitæren, havde været upassende. Jeg vil heller ikke negte, at jeg jo dermed havde et personligt Hensyn til en af mine Tilhørere og Colleger, som mere end een Gang, ogsaa i sin Nærværelse, havde ytret sin Rindgeagte for den Græske og latinske Literatur, og idelig i sine Forelæsninger søgte at giøre den latterlig.

Hvad vil jeg tale om den Kongelige Gavn-
mildhed, som for 15 Aar siden kaldte den berømte
Astronom Maximilian Zell fra Wien, og sendte
ham tilligemed sin Medhjælper Sainovics til War-
dahus for at iagttage Venusstjernens Gang forbi
Solens Skive? Denne Reises Fordelte skulder Eu-
ropa vor Thott, som ogsaa togede for, at de
formetedes sig ikke forbiode ved Astronomiens Gavn-
alene. Thi da han havde erfaret, at Ungareren
Sainovics havde opvakt en vel ikke nye, men af
de Lærde forlangstiden tilfidesat og opgiivet Me-
ning om det Ungariske og Lappiske Sprogs Slegt-
skab, og bestyrket den med nye Grunde, samlede
i Lapland selv af Sprogets Brug; saa var det
ham om at gjøre, at nogen Nytte deraf maatte
opstaae for det lappiske Sprog som nylig ved Leems
Flid var levret op paa nye. Til hvilken Ende han
paa offentlig Befostring lod komme til Kiøbenhavn
en lærd Lappe Porsanger, som den Gang op-
holdt sig i Trondhiem, for at overlægge med Sai-
novics, hvad der kunde tiene til deres Fædrene-
sprogs Bedste.

Men heller ikke de øvrige Videnskaber ved
dette Universitet forsømte han, men drog enhver
frem og befordrede den efter dens Fart. Og da
han saae nogle Videnskaber næsten faderløse og af
Lærere forladte, ikke at Forsædrenes Visdom havde
ladt dem uden Opmuntring og Lønninger, men
fordi de som nøde disse Lønninger, vare dels hyper-
lige Mænd i en anden, hvilken som helst Videnskab,
men fremmede for den som de vare befalede at lære
i; dels saadanne som, da man havde fundet deres
Tjeneste gavnlig, i andre Republikens Dele, vare
bleven afskaldede fra de Pligter der fulgte med de-
res Profession; dels endelig saadanne, som udmat-
tede af Alder og Arbeide, nøde den Høilighed som

skuldes deres Fortjenester — saa vilde der været
stet sørget for den studerende Ungdoms Beste i de
af disse Aarsager forladte Videnskaber, der
som ikke Kongen efter Thotts Naad havde ind-
budet nye Lærere ved overordentlige Lønninger;
og saaledes fik Lovlyndigheden Dons, Filosofien
Kitsbrigh, den græske Literatur Abr. Kall til
Lærere. Hvad vor Universitets Ære har vundet
ved denne Indretning, behøves ikke at sige, da
Sagen taler for sig selv.

Disse Otto Thott's saa store, saa guddom-
melige Fortjenester af vor lærde Republik indslut-
tes i et Aar af 7 Aar. Hvad tænker I, vilde
fæet, dersom vi havde kunnet nyde hans Omsorg
i hele hans kraftfulde Alderdom? Men Tider falde
ind, som skilte Thott ikke allene ved denne Om-
sorg, men ogsaa ved hans øvrige høie Embeder,
tilligemed andre store Mænd, ved hvis Naad
Statsbestyrelsen havde fundet sig vel i mange Aar.
Og omendthent Thott kort derefter blev sat til-
bage i sin forrige Værdighed, saa maatte dog vor
Universitet alt for længe savne sin Patron, siend-
mere i Naad end i Gavn. Thi i dette Mellem-
rum blev Mandens sidste Villie opsat, hvori han,
efterat han i ærefulde Udtryk havde bevidnet sin
Agtelse og Kiærlighed for vor Collegium, beføl at
Universitetet skulde besørges hans Levnetslod i sit
Navn bekiendtgjort i et Udrind som viser baade
hans egen siddkomne Tillid til sit forhen førte
Liv, og hvad Takke han gjorde sig om vor Tak-
nemmelighed imod vor Betjener.

Men ogsaa ved andre ikke mindre paalidelige
Bøvis har han erklaret sit Sindelag imod os og
vore Studeringer. Thi Universitetets Bibliothek
udvidede og forbedrede han, dels ved at skænke
5000 Rdlr., hvoraf Bøger skulde kjøbes af hans

egen vel forsynede Forraad, dels ved et narligt betydeligt Tilfæg til Bibliothekarens og Underbibliothekarens Lønninger. Endeligen for ogsaa af sin egen Casse at fremme det fysiske og mathematiske Studium, for hvis Skyld han saa ofte havde anraabt den Kongelige Kasse, stiftede han et Legat af 10,000 Rdlr., af hvis Renter to Studerende, som allerede havde gode Forberedelses Kundskaber i Mathematik og Chemi, kunde sættes i Stand til at dyrke det fysiske og oeconomiske Studium hos Fremmede.

Saaledes gavne Thott Staten, gavne Videnskaberne, baade i levende Live og efter sin Død. Hvad Under da, at Bedrøvelsen over saa stor en Mand's Død er almindelig, men vores særdeles og privat, der kille ligesom ved en Fader, see os faderløse og forladte.

Dog! hvad klager jeg? vi skal ikke være faderløse! Kongen har befalet en af sine Fortrolige at sørge for os: en Mand som vi ikke kunde ønske os bedre, som, prøvet i Rigets vigtigste Grænder, hjemme og ude, foreener Humanitet med Erfarenhed, Mildhed med Alvorlighed; som lig Thott i Kiærlighed til Videnskaberne og deres Dyrkere, overgaaer ham i en beqvemmere Alder til at gjøre sig fortient af dem. Ja Schack-Kathlon! Du skal lette os Savnet af vor Thott; hos Dig søge vore nedslagne og sørgende Muser Trost: Din Redelighed, Mennekelighed, Standhaftighed anraabe de: til Dig som vor Patron, det er, Fader og Børge, overgide vi os gierne som Dine Clienter: gaaende i Din Thott's Spor, vil Du ikke maale Dine Clienters Fortienester efter Mangden af Opvartninger, ikke efter en forsæntelig Drammen af tomme Titler, ikke efter Hylevens falske Konster, men efter Sandhed, men efter Re-

delighed og Klib i at giøre deres Pligter, men efter Kiærlighed til Videnskaberne, efter Iver for at befordre dette Universitets Ære. Saa sandt lykkes Dig hvad Du ønsker, som vi ansee vor Lykke forbunden med Dit Velgaaende!

Vel os! Tilhørere. Vi have betalt Otto Thott's henfarne Siel vor Taknemmeligheds Offer, saavidt det har staaet til os; vi have gjort Løfter for vor nye Patron, og ere antagne i hans Beskyttelse. Otto Thott har forladt os, men hans Eftermand beholder samme velgierende Sindelag imod os; vi have stiftet Patronens Navn, men Patronatets Kraft bliver den samme. Til Lykke! til Lykke! Vore Sager begynde en nye Gang under nye Anspsier: at den maa være os alle til Glæde, Lykke og Frelse, give den Allmægtige Gud! give Gud!

Til Læseren.

Tag ikke Feil g. L. Disse Blade indeholde ikke hele Thott's Levnet. Thi Taler rummede ikke alt, og meget maatte lades tilbage for dem, som enten i forskiellig Hensigt, eller med større Apparat havde den samme Bæv at væve paa nye. Det var lidet, som sandtes offentlig optegnet om den store Mand, og deriblandt meget almindeligt og tilfælles for mange, Fodsel, Giftermaal, Eresertrin o. s. v., som ikke tog imod en Tales Værdighed og Pynt. De øvrige Mandens særegne Fortienester maatte udlofkes ved private Samtaler af dem som han havde haft fortrolig Omgang med, og som havde været enten Deeltagere eller Bidner til hans Handlinger. Blandt disse kan jeg ikke tillulde rose vor Schack-Kathlons Gælelighed og Tienstvillighed, efter hvis Mund jeg har fortalt nogle Ting, og sulde uden tvivl have taget flere

af hans eller andres Higesaa ikke Beretninger, dersom ikke dels Tidens Knaphed som indskrænkede mig, dels min Undseelse havde forbudet mig at berøve de store Mand deres Tid ved oftere Opvartninger. Men det tiene den g. L. til Esterretning, at vor Collega Universitetets Sekretær agter om en kort Tid i et Academiſk Program at give en sammenhangende Historie af det Thottſke Liv og Levnet; og at han kunde giøre dette desto paa- lideligere, har Thott ikke alene efterladt ham til Brug en Fortegnelse paa sit Livs Handſelſer ſom han ſelv har ſammenſkrevet (hvilken dog, da jeg ſriver dette, endnu ikke er funden blandt Mandens Papirer *); men ogsaa rundeligen foreſkudt Omkoſtingerne at dette Arbeide kunde komme for Lyſet, ſaaledes ſom ſaa vel Indholdets, ſom vor Collegiums Vardighed krævede det **). Desuden

havde ogsaa nuværende Univerſitetets Patron, ſom med Flid har ſamlet alt, hvorved hans Collegas Minde kunde vedligeholdes, vildet, at ſamme Dag, ſom Thott's Lovtale blev holdt paa Univerſitetet, ſkulde i en anden Tale i Herluſesholms riddertlige Skole, hvilken han over 20 Aar havde ſtyret ſom Skolar, hans Fortienester af denne Skole erindres, hvilke holdes for ſaa ſtore, at de alene kunne udgiøre Indholdet af en tilſtrækkelig Lovtale. Dette var Aarsagen, at jeg troede at kunne forbigaae med Taushed Thott's Fortienester af Herluſesholm, ſom ingen bedre kunde forklare end Skolens foriente Rector Hr. Prof. Bernth. Imidlertid indtil dette Arbeide kommer for Lyſet **), benyt dig, g. L. af nuværende tilligemed mig og ynd mine Beſtræbelſer.

*) Og da den heller ikke ſiden er funden, bliver det troligt, at den enten aldrig har været opſat, eller af Manden ſelv er bleven tilintetgjort for hans Død. Det første er dog det troligſte.

**) Thott havde legeret en Gave af 400 Rdl. til den ſom ſrey hans curriculum vitæ i Univerſitetets Navn. Dette tilkommer efter gammel Vedtægt Univerſitetets Sekretær, hvad enten han er øvet i dette Slags Arbeide eller ikke. At ſkrive Thotts Vita, tilkom derfor paa denne Tid ſal. Prof. Geuſs ſom Sekretarius. Men da han var for beſkeden til at paatage ſig et Arbeide, hvorpaa Univerſitetets Ære for en Del beroer hos Fremmede, allerhelſt det ſkulde ſkrives paa Latin, i hvilket Sprog han, ſaa fortræffelig en Mand han ellers var, ingen Øvelse havde; ſaa kraf han en Forening med Prof. Abr. Kall, at denne ſkulde ſkrive det latinſke Program i Univerſitetets Navn, og derfor oppebære det Halve af det til Programmet beſtemte Legat nemlig 200 Rdl., de øvrige 200 Rdl. bleve for Secretarius Conſistorii. Jeg holdt vel Talen i Univerſitetets Navn, men forlangede intet, og kunde intet forlange for min Næie, fordi den var frivillig. Imidlertid ved jeg vel, at det Rygte har gaaet, at Grevens legatariſke Arving, nemlig afdødt Kammerherre Nedz-Thott, havde af egen Formne bekræft mig for min Umage, hvilket Rygte jeg maa imodſige ſom aldeles ugrundet, og i det Sted lægge til for Historiens Skyld, at Univerſitetets Program ikke kom for Lyſet før end 2 Aar efter Thott's Død, og ikke før end Prof. Geuſs ved Døden var aſgangen, da executores testamenti dreve paa Testamentets Fuldbgyrdelſe, ogsaa i Henſeende til denne Punct.

***) Denne Tale er ikke kommen for Lyſet, og vil nok heller ikke i Prof. Bernths Levetid, ſaavidt jeg erindrer af en mundtlig Samtale med denne min gamle academiſke Ven og Contubernial paa Clerſens Collegium.

III.

Theologiff Embeds-Examen i October
Maaned 1800.

Den 16de.

Erasmus Aagaard, født i Rønninge i Fyen 1777.
Laudabilis.Henricus Lund, født i Holbek i Sieland 1773.
Haud illaud.Christianus Georgii Bind, født i Hertugdømmet
Slesvig 1764. (de quo vid. Protocoll.
d. 24 April. 1794) Haud illaud.

Den 17de.

Otto Bull, født i Christiania 1778. Laudab.

Joannes Fridericus Hoegh, født i Odense i Fyen
1775. Haud illaud.

Den 20de.

Erhardus Saabye, født i Aarhus Stift 1778.
Haud illaud.Christianus Herzh, født i Landsbyen Øster-Egits-
borg i Sieland 1764 (de quo vid. Pro-
tocoll. d. 22 Octbr. 1798). Non con-
temn.Petrus Halling, født i Kongsberg i Christiania
Stift 1777. Haud illaud.

Den 21de.

Petrus Hansen, født i Landsbyen Kiong i Siel-
lands Stift 1773. Laudab.Henricus Christophorus Rohde, født i Aarhus
1778. Haud illaud.Carolus Petrus Blinde, født i Bergen 1768.
Haud illaud.

Den 23de.

Fridericus Antonius Dop, født i Grevskabet
Jægersberg i Christiania Stift 1778. Haud
illaud.Severinus Skouboe, født i Landsbyen Klaused
ved Randers 1774. Laudab.Laurentius Mønneskjold, født i Agers Præstegaard
ved Christiania 1774. Haud illaud.

Den 24de.

Evenus Andersen, født i Toten Præstegaard ved
Christiania 1780. Laudab.Nicolaus Ipsen, født i Odense i Fyen 1774.
Non contemn.

Den 27de.

Andreas Osale, født i Elvestroms Præstegaard i
Christiansands Stift 1779. Laudab.Joannes Michael Klem, født i Byen Sandsvar
ved Kongsberg 1775. Haud illaud.

Den 28de.

Petrus Nicolaus Kruckow, født i Kiøbenhavn
1777. Laudab.Fridericus Christianus Lund, født i Kiøbenhavn
1780. Laudab.

Den 30te.

Joannes Georgius Møller, født i Landsbyen
Blaustrød i Sieland 1779. Laudab.Nicolaus Griis Alstrup Dahl, født i Bergens
Stift 1778. Laudab.

Den 31te.

Hilarius Schavland Dye, født i Stod Sogn i
Trondhiems Stift 1773. Laudab.

In fidem protocoll.

N. J. Brückner.

IV.

Philosophisk Examen i October Maaned.

Philosophisk Prøve.

Den 2den October.

- Jeremias Müller. Laudab.
 Abraham Hansen. Haud illaud.
 Andreas Hansen. Haud illaud.
 Povel Christ. Bang *)
 Peter Fryd. Laudab.
 Rasmus Petersen. Laudab.
 Jochum Elias Taagerup. Laudab.
 Didrich Peter Didedrichsen. Laudab.
 Claudius Neden. Laudab.
 Joh. Rosted Vilde. Laudab.
 Joh. Seckman Fleischer. Laudab.
 Joachim Nordahl Fleischer. Laudab.

Den 4de.

- Martin Christ. Rehder. Laudab.
 Andreas Kioldberg. Laudab.
 Nicolai Binge. Laudab.
 Laurentius And. Bernth. Laudab.
 Fridarig Vilsted. Laudab.
 Christian Spengler. Laudab.
 Joh. Daniel Jørgensen. Laudab.
 Nicolai Ove. Laudab.
 Joh. Petersen. Laudab.
 Edvard Christie Fleischer. Laudab.
 Gregorius Schach. Laudab.
 Peter Henriksen. Laudab.

Den 7de.

- Joh. Pet. Valentini. Haud illaud.

- Pet. Als Biering. Laudab.
 Frid. Lud. Bierfreund. Laudab.
 Pet. Daniel Günst. Laudab.
 Peter Leerager. Non contemn.
 Jens Lynghye. Haud illaud.
 Christian Blichfeld. Haud illaud.
 Jens Ditlev Blichfeld. Haud illaud.
 Christian Storch. Haud illaud.
 Manasse Lisko. Haud illaud.
 Joh. Pet. Fryd. Haud illaud.

Den 9de.

- Jacob Georg Danker. Laudab.
 Lud. Harboe Whister. Haud illaud.
 Terkild Olsen.
 Hen. Olsen Reinersen. Laudab.
 Jens Sørensen. Laudab.
 Georg Langeland. Haud illaud.
 Henrich Christensen.
 Joh. Christ. Geisler. Non contemn.
 Laur. Joh. Svendsen. Haud illaud.
 Henrich Monrath Juel. Non contemn.
 Joh. Henr. Lind. Non contemn.

Den 14de.

- Joh. Pet. Borchgrevink. Laudab.
 Povel Arnesen. Laudab.
 Aage Christ. Jørgens. Laudab.
 Isaac Lund. Laudab.
 Julius Lassen Busch. Laudab.
 Joh. Ernestus Biermann. Laudab.
 Georg Sonne. Haud illaud.
 Christian Thaning. Laudab.
 Jens Jensen Gram. Laudab.
 Pet. Mich. Lorenzen.
 Frid. Christ. Skierbeck. Non contemn.

*) De som i denne Fortegnelse ingen Hovedcarac-
 ter have, ere de, som endnu ikke have ladet sig
 examinere i Physiken.

Philologist Prøve.

Den 1ste October.

Fridericus Raben. Laudab.
 Terkild Olsen. Laudab.
 Henr. Albert Schyø. Laudab.
 Joh. Georg Soos. Laudab.
 Friderich Brummer. Haud illaud.
 Nicolai Femmer. Laudab.
 Peter Lund. Haud illaud.
 Georg Herm. Richter. Laudab.
 Jens Vorm Bruun. Laudab.
 Nic. Corn. Midelthun Bartholbi. Laudab.
 Joh. Jessen. Laudab.
 Andreas Astrup. Laudab.
 Erasmus Balslov. Haud illaud.
 Eckhard Christopher Balslov. Laudab.
 Laurentius Balslov. Laudab.
 Jens Peter Artman. Laudab.

Den 3die.

Erik Giorup Tanber. Laudab.
 Nic. Christ. Herholdt. Laudab.
 Mathæus Gøtche. Laudab.
 Christ. Carl Gøtche. Laudab.
 David Plesner Gøtche. Laudab.
 Peter Laurberg. Laudab.
 Christopher Rogge. Haud illaud.
 Nic. Henr. Gude. Laudab.
 Habakuk Crone. Laudab.
 Daniel Leerbeck. Laudab.
 Borre Andreas Vorgen. Haud illaud.
 Jens Emanuel Schouboe. Laudab.
 Georg Langeland. Laudab.
 Jens Neller Vogelius. Laudab.
 Ferdinand Biernsen. Laudab.
 Eckhard Christopher Busch. Laudab.

Den 6te.

Christopher Ohm. Laudab.
 Johannes Vogt. Laudab.
 Georgius Høegh. Laudab.
 Joh. Palle Hansen. Laudab.
 Joh. Adam Braes. Laudab.
 Ole Wenster. Laudab.
 Jens Henr. Budde. Laudab.
 Georg Christ. Vang. Laudab.
 Henrik Hartboe. Laudab.
 Carl August Schmidt. Laudab.
 Sev. Bergesen Vandborg. Laudab.
 Jacob Koll. Laudab.
 Nic. Stockfleth Schultz. Laudab.
 Mich. Christ. Lyders. Laudab.
 Joh. Seidelin Venzon. Laudab.
 Nic. Jensen. Laudab.

Den 8de.

Pet. Rosenstand Kall. Laudab.
 Frid. Christ. Matthiesen. Laudab.
 Joh. Severin Bredahl. Laudab.
 Nic. Lund. Haud illaud.
 Godofredus Fibiger. Haud illaud.
 Thomas Vodom. Laudab.
 Constant. Christ. Brohm. Haud illaud.
 Nic. Vingbeeg Fangel. Laudab.
 Jens Lund. Laudab.
 Joh. Vaedelee. Haud illaud.
 Daniel Pet. Smith. Laudab.
 Adolf Frid. Proet. Laudab.
 Joachim Christ. Fronier. Laudab.
 Laurentius Sørensen. Laudab.
 Guldbrand Johnsen. Laudab.
 Joh. Henr. Wolcherfen. Laudab.

Den 10de.

Johan Kasch Lassen. Laudab.
 Lud. Frid. Holm. Laudab.
 Christian Jensen. Laudab.
 Gerhard Frid. Borch. Laudab.
 Jens Georg Emborg. Laudab.
 Christian Heilman. Haud illaud.
 Jacob Stougaard. Laudab.
 Nicolai Bloch. Haud illaud.
 Pet. Christ. Græner. Haud illaud.
 Henr. Wilh. Breinholm. Haud illaud.
 Henr. Sære. Haud illaud.
 Christian Dorph. Haud illaud.
 Erhard Christ. Basse. Laudab.
 Jens Johansen. Non contemn.
 Johannes Hansen. Laudab.
 Mart. Vents Møller. Laudab.

Den 13de.

Jacob Christ. Jacobsen. Laudab.
 Christ. Aug. Carl Nielsen. Laudab.
 Pet. Nielsen Gade. Laudab.
 Christian Storch. Haud illaud.
 Frid. Lud. Storch. Haud illaud.
 Jacob Middeltun. Haud illaud.
 Nic. Christ. Kierboe. Laudab.
 Jens Manders. Haud illaud.
 Lud. Nathanael Clausen. Haud illaud.
 Christian Thorsensens. Non contemn.
 Henrik Jensen. Laudab.
 Frotho Kothe. Haud illaud.
 Christian Tandberg. Haud illaud.
 Manasse Liso. Haud illaud.
 Jens Frid. Roth. Haud illaud.

Den 16de.

Friderik Stadel. Laudab.
 Pet. Christ. Mørel. Laudab.

Christ. Carl Plesner. Laudab.
 Georg Winge. Laudab.
 Johannes Petersen. Laudab.
 Christ. Ofsen Rimestad. Laudab.
 Jens Lyngbye. Haud illaud.
 Jens Jesper Smith. Haud illaud.
 Samuel Frid. Schonberg. Laudab.
 Andreas Voetmann. Laudab.
 Mathias Jversen. Haud illaud.
 Peter Sørensen. Laudab.
 Jacob Duch. Non contemn.

Den 17de.

Christian Gyldenbal. Laudab.
 Joh. Georg Fistaine. Haud illaud.
 Laurentius Jacob Eger. Laudab.
 Povel Nic. Hiorth. Haud illaud.
 Nic. Dorph Grundt. Haud illaud.
 Edvard Christi Fleischer. Haud illaud.
 Sigvard Nic. Smith. Haud illaud.
 Joh. Slotsheia. Laudab.

Iblandt dem som have underkæstet sig begge den philosophiske Exomens Prøver, saavel den philosophiske som philologiske, bleve følgende 19 indkaldte for Consistorium og berømte:

Mart Christian Rehder.
 Friderich Bildsted.
 David Plesner Giøtttsche.
 Jeremias Müller.
 Christian Spengler.
 Joh. Dan. Jørgensen.
 Johan Vogt.
 Nic. Winge.
 Laurits And. Bernth.
 Christ. Carl Giøtttsche.
 Povel Arnesen.
 Georg Herman Richter.

Georg Zoeg.

Joachim Christopher Tronier.

Gregorius Schach.

Jacob Georg Damkier.

Johan Valle Hansen.

Nicolai Stochfletch Schulz.

Johan Slozheim.

V.

Fortegnelse paa de Candidater som i October Maaned 1800 ere indskrevne som academiske Borgere ved Kjøbenhavns Universitet.

a) Som have underkastet sig den offentlige Examen.

Den 18de October.

Johan Falk Schierbeck, fra Rønne Skole, Haud illaud.

Johannes Nielsen, ligesaa, Haud illaud.

Johannes Hansen, ligesaa, Haud illaud.

Jacob Steenberg, ligesaa, Laudab.

Ove Bielle Holtermann, ligesaa, Haud illaud.

Knud Storm, fra Rolding Skole, Haud illaud.

Ole Wagge, ligesaa, Haud illaud.

Nicolai Mølbye, ligesaa, Haud illaud.

Claudius Becher, ligesaa, Laudab.

Ludvig Cornelius Neckelman, fra Frederits Skole, Laudab.

Johan Schousboe Steenberg, ligesaa, Haud illaud.

oppebaaret i Skolen 26 Rd.

Ulrik Frid. Anton Schousboe, Privatist fra Viborg, Laudab.

Den 21de.

Jonas Bessel, Privatist fra Kjøbenhavn, Laudab.

Joh. Jacob Kosoed, ligesaa, Laudab. med Udmærkelse.

Joh. Christiern Teilmann, ligesaa, Laudab.

Nic. August Person, ligesaa, Laudab.

Laurits Frid. From, fra Odense Skole, Laudab. med Udmærkelse.

oppeb. i Skolen 167 Rd.

opl. for Acad. 90 Rdlr. foruden det Daggerske Stipendium.

Dongvart Jaaborg, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 21 Rd.

opl. for Acad. 72 Rd. foruden Frafen Ernstes større Stipendium.

Joh. Henr. Chiewis, ligesaa, Haud illaud.

oppeb. i Skolen 162 Rd.

opl. for Academiet 72 Rd.

Jens Ernst Wegener, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 131 Rd. 3 Mk.

opl. for Acad. 70 Rd. foruden det Daggerske Stipendium.

Jochum Pet. Hunderup, ligesaa, Haud illaud.

oppeb. i Skolen 20 Rd.

opl. for Acad. 70 Rd. foruden Frafen Ernstes mindre Stipendium.

Niels Christ. Tobias Lange, ligesaa, Haud illaud.

oppeb. i Skolen 140 Rd. 4 Mk.

opl. for Academiet 80 Rdlr. foruden Frafen Ernstes mindre Stip.

Erik Christopher Clausen, ligesaa, Haud illaud.

oppeb. i Skolen 145 Rd.

oplagt for Acad. 70 Rd. foruden Frafen Ernstes mindre Stip.

Joh. Christian Thomsen, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 140 Rd.

opl. for Academiet 70 Rd.

Den 23de.

Thomas Barsoed, Privatist fra Kiøbenhavn,
Laudab.

Eigvard Hess, Privatist fra Narhuus, Laudab.

Herr. Christian Hansen, fra Viborg Skole,
Laudab.

Adam Fred. de Vinde, ligesaa, Laudab.

Christopher Cødering, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 120 Rd.

opl. for Academiet 70 Rd.

Claudius Nic. Wilsstrup, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 150 Rd.

opl. for Academiet 75 Rd.

Jacob Filsstrup Haasum, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 140 Rd.

opl. for Acad. 70 Rd.

Immanuel Friis, ligesaa, Haud illaud.

oppeb. i Skolen 150 Rd.

opl. for Acad. 70 Rd.

Laurentius Lillelund, ligesaa, Haud illaud.

oppeb. i Skolen 150 Rd.

opl. for Academiet 70 Rd.

Severin Erasmus Winkel, ligesaa, Haud illaud.

oppeb. i Skolen 124 Rd.

opl. for Academiet 70 Rd.

Den 24de.

Jacob Martin Helmundt, fra Friderichsborg
Skole, Laudab.

opl. for Academiet 62 Rd.

Christian Raben, ligesaa, Laudab. med Ud-
mærkelse.

opl. for Academiet 15 Rd.

Joh. Arnold Hieronymus Carstensen, fra Ribe
Skole, Laudab.

oppeb. henimod 58 Rd.

Nasmus Ussing, ligesaa, Haud illaud.

oppeb. i Skolen i alt 110 Rd.

Theodosius Ussing, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 110 Rd.

Nicolai Schach, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 98 Rd.

Arnold de Fine Olivarius Guldberg, ligesaa,

Non contemn.

oppeb. i Skolen 85 Rd.

Christ. Lødberg Schlichtkrul, ligesaa, Haud
illaud.

oppeb. i Skolen 80 Rd.

Den 25de.

Georg Borchhard Ruhr, Privatist fra Kiøben-
havn, Laudab. med Udmærkelse.

Joh. Gustav Mourits Prosch, ligesaa, Laudab.
med Udmærkelse.

Pet. Clemens Schonfeldt, ligesaa, Laudab.
med Udmærkelse.

Carl Cathala, ligesaa, Laudab. med Udmær-
kelse.

Herr. Georg Tønder, ligesaa, Laudab.

Carl Christian Holvig, fra Randers Skole
Laudab.

Nicolai Dahlsen, ligesaa, Haud illaud.

Christopher Thyge Thygesen, Privatist fra Kiø-
benhavn, Haud illaud.

Laurentius Jensen, ligesaa, Haud illaud.

Nicolai Heboe Arentsbjerg, Privatist fra Odense,
Haud illaud.

Mathias Michelsen Müller, Privatist fra Vi-
borg. Non contemn.

Den 27de.

Jens Peter Arenken, Privatist fra Kiøbenhavn,
Laudab.

Mart. Christ. Klauemann, ligesaa, Laudab.

A. d. Severin Bellerup, ligesaa, Laudab.

E. il Christ. Friis, ligesaa, Laudab.

Georg Ferslev Vorregaard, ligesaa, Haud illaud.

Jacob Friderichsen, fra Christianssand Skole, Laudab.

Severin Bugge Lund, ligesaa, Haud illaud.

Peter Bogild, fra Aarhus Skole, Laudab.

oppeb. i Skolen 85 Nd.

Thomas True, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 92 Nd.

Nic. Frid. Severin Grundtvig, ligesaa, Laudab.

oppeb. i Skolen 40 Nd.

Georg Meldal Arens, fra Bergens Skole, Laudabilis.

Peter Arens, ligesaa, Laudab.

Den 28de.

And. Carl Kierulf, Privatist fra Kjøbenhavn, Laudab. med Udmærkelse.

Steen Meldal Feldtman, ligesaa, Haud illaud.

Adolph Sigfrid Hansen fra Aalborg Skole, Laudab.

oppeb. i Skolen 209 Nd. foruden Flitigheds Belønninger og Belønninger for den beste Stil.

Georg Herm. Vogt fra Kongsberg Skole, Laudab. med Udmærkelse.

Jacob Marh. Selmer, ligesaa, Laudab.

Janus Hvosleff, ligesaa, Laudab. med Udmærkelse.

Hartvig Marcus Lassen, fra Bergens Skole, Laudab.

Albertus Lassen, ligesaa, Laudab.

Pet. Nicolai Arestrup, ligesaa, Laudab.

Franciscus Wilhelm Biørn, ligesaa, Laudab.

Den 29de.

Joh. Henrich Næsted, Privatist fra Kjøbenhavn, Laudab.

Joh. Jacob Engelsen, ligesaa, Haud illaud.

Thomas Borchgreving, ligesaa, Non contemn.

Georg Joh. Albert Schiønsberg, ligesaa, Laudab.

Joh. Anton Carl Rambusch, Privatist fra Slagelse, Haud illaud.

Hartvig Henr. Rambusch, ligesaa, Non contem. Den 31te.

Nicolai Frid. Sørensen, fra Nyeborg Skole, Laudab.

Joh. Gotfred Vech, ligesaa, Haud illaud.

Ole Lassen Holm, Privatist fra Aalborg, Laudab.

Joh. Christ. Møller, Privatist fra Odense, Haud illaud.

Ole Adolph Binding, Privatist fra Viborg, Haud illaud.

Ditlev Binding, ligesaa, Haud illaud.

Christ. Laurits Jeger, fra Selsingsøer Skole, Laudab.

oppeb. i Skolen 139 Nd. 3 Mk.

oplagt for Acad. 208 Nd. 3 Mk.

Steingrim Johnson, fra Reikevik Skole, Laudabilis.

Henrich de Linde, Privatist fra Kjøbenhavn, Haud illaud.

b) De fra frue latinske Skole i Kjøbenhavn efter Skole-Reformen dimitterede Candidaters Navne, og de dem ved Censuren tilkiendte Characterer.

Claudius Nathanael Kirkesteen, for Latin Laud.

pr. c., for Græsk Laud., for Hebraisk

Laud., for Religion Laud. pr. c., for

Anthropologie Laud., for Mathematisk

Laud. pr. c., for Historie Laud., for

Geografi Laud., for Naturhistorie Laud.,

danst Stil Laud. pr. c., Tyss Laud. pr.

c., Fransk Laud. p. c., latinsk Stil Laud.
p. c., har intet Stipendium nydt i Skolen.

Peter Vogelius Deibell, for Latin Laud. p. c.,
for Græsk Laud. p. c., Hebraisk Laud.,
Religion Laud. p. c., Anthropologi Laud.,
Mathematisk Laud., Fysisk Laud., Histo-
rie Laud. p. c., Geografi Laud. p. c.,
Naturhistorie Laud. p. c., dansk Stil
Laud., Tysk Laud., Fransk Haud illaud.,
latinsk Stil Laud.

oppebaaret i Skolen 128 Rd.

oplagt for Acad. 64 Rd. 4 Mk. 6 f.

August Julius Dietche, for Latin Laud., Græsk
Laud., Hebraisk Haud illaud., Religion
Laud., Anthropologie Laud., Mathema-
tisk Laud., Fysisk Laud., Historie Laud.,
Geografi Laud., Naturhistorie Laud.,
dansk Stil Laud., Tysk Laud., Fransk
Haud illaud., latinsk Stil Laud. p. c.

oppebaaret i Skolen 104 Rd.

oplagt for Acad. 62 Rd. 5 Mk. 12 f.

Friderich Schwart, for Latin Laud., Græsk Laud.,
Religion Laud. p. c., Anthropologie
Laud., Mathematisk Laud., Fysisk Laud.,
Historie Laud. p. c., Geografi Haud il-
laud., dansk Stil Laud. p. c., Tysk Laud.,
Fransk Laud. pr. c., Latinsk Stil Haud
illaud.

har intet Stipendium nydt i Skolen.

Johan Peter Winge, for Latin Laud., Græsk
Laud., Hebraisk Laud., Religion Laud.,
Anthropologie Laud., Mathematisk Laud.
pr. c., Fysisk Laud. p. c., Historie Laud.
p. c., Geografi Laud., Naturhistorie
Laud., dansk Stil Haud illaud., Tysk
Laud., Fransk Haud illaud., latinsk Stil
Haud illaud.

oppebaaret i Skolen 127 Rd.

oplagt for Acad. 68 Rd. 4 Mk. 4 f.

Henrich Callisen, for Latin Laud., Græsk Laud.,
Religion Laud., Anthropologi Haud il-
laud., Mathematisk Laud., Fysisk Haud
illaud., Historie Haud illaud., Geografi
Haud illaud., dansk Stil Laud., Tysk
Laud., Fransk Haud illaud., latinsk Stil
Laud.

har intet Stipendium nydt i Skolen.

Johan Christian Friderich Meier, for Latin Laud.,
Græsk Laud., Religion Laud., Anthro-
pologi Haud illaud., Mathematisk Haud
illaud., Fysisk Laud., Historie Laud.,
Geografi Laud., Naturhistorie Haud il-
laud., dansk Stil Laud., Tysk Laud.,
Fransk Haud illaud., latinsk Stil Haud
illaud.

oppebaaret i Skolen 109 Rd.

oplagt for Acad. 63 Rd. 5 Mk. 12 f.

Christian Knud Knudsen, for Latin Laud., Græsk
Haud illaud., Hebraisk Laud., Religion
Laudab., Anthropologi Haud illaud.,
Mathematisk Laud., Fysisk Laud. p. c.,
Historie Laud., Geografi Laud., Natur-
historie Haud illaud., dansk Stil Haud
illaud., Tysk Haud illaud., Fransk Haud
illaud., latinsk Stil Haud illaud.

oppebaaret i Skolen 188 Rd.

oplagt for Acad. 82 Rd. 2 Mk. 12 f.

c) Privat inscriberede uden offentlig
Examen.

Thomas Bugge.

Christian Herman Baron Levenskiold.

Hermann Baron Levenskiold.

Frants Nicolai Thestrup.
 Joh. Henrik Gally.
 David Christian Ewald.
 Jacob Nise Haderup.
 Laurits Smith Ebbel.
 Cornelius Gottlieb Koll.
 Leonhard Christ. Borchgreving.
 Johannes Rosendahl Fogh.
 Jens Peterfen Slotved.
 Nicolai Anton Andreae.
 Professor Skielderup, Regimentsfeldskaar.
 Adam Gotlob Ahlenflager.
 Severin Rasmus Lopp.
 Jens Bruun.
 Adam Ditlev Baron Abdel.
 Nicolai Cormontan.
 Abraham Borch.
 Nicolai Cornelius Meierjen.
 Jens Gleerup.
 Nicolai Glerup.
 Edvard Samuel Blichfeldt.
 Nicolai Christian Diering.
 Jens Boersaae.

d) Dimitterede fra de norske Skoler efter
 der udholden Examen Artium.

Fra Throndhiems Skole.

Porents Angel, Laudab.
 Ebbe Carsten Hornemann, Laudab.
 Peter Christopher Hammer, Haud illaud.

Ved examinis artium Censur blev til Cand.
 Prosch, som var dimitteret fra det Schouboiske In-
 stitut, af Decanus overleveret et meget smukt ind-
 bundet Exemplar af Sulzers allgemeine Theori

der Schönen Künste, hvilket Selskabet til Flids
 Opmuntring i dette Institut havde indsendt og be-
 stemt til den Candidat fra dette Institut som be-
 fandtes i dette Aar mest at have udmærket sig.
 Decanus foreviste tillige et Brev fra Serenissimo
 Patrono, hvori han forlangte, at 2de af de Dimit-
 terede fra Kiøbenhavns Skole, nemlig Claus Na-
 thanael Kirrsten og Peter Vogelius Weinbøll,
 maatte gives Plads ved Proclamationen iblandt
 de Udmærkede; hvilket ved honores blev ester-
 kommet.

VI.

Vigtige danske Skrifter.

Forsøg til en Oversættelse af T. Livius's
 Romerske Historie, med de allernødvæn-
 digste Anmærkninger især for Ustuderede,
 ved Mag. Rasmus Müller, Sognepræst
 for Jelling og Zover Menigheder. Første
 Pentade. Kiøbenhavn 1800.

Livius kaldte sin Historie af Vestedenhed en Kro-
 nike; hans Oversætter sin Fordanskelse et Forsøg.
 Men Konfessioneren fandt i disse Annaler en be-
 undringsværdig Ynde og skinnende Klarhed, en
 magelos Veltalenhed og det største Mønster paa at
 være Sielen; Quincilian fandt, kort sagt, i Li-
 vius alle den fuldkomne Historieforfatters Egen-
 skaber. Forfatteren til nærværende Forsøg viser sig som
 den, der med en ualmindelig Styrke i Grundpro-
 get forener ædel Iver for sin Originals Ære, der
 vilde fræktes ved de Frieheber, Oversætterhoben
 gik til, hvor Originalen er dem for mægtig.
 En Oversætter, for hvilken Meningen er Alt,

Indklædningen en Biesag, kaldes Paraphrast; hans Niemaal er indskrænket til Læsere, hvis hoieste Fordring er den, at tilfredsstille Nysgierrigheden. Den, sin Originals Anseelse haandthavende Oversætter, pønser med Forfatteren, kramper med ham, og gjør ham undertiden Rangen for overvundne Vanskeligheder stridig. Hans Synskreds er ubegrændset; thi hans Værk er Smagens Værk, og dets eneste Belønning sprogløskende Kienderes Biesald. Sproget er, Hvermands Anliggende, og gode Oversættelser af de Gamle at ansees som nye Tilvært til den Modersmaalets Rigdom, der bør være Samfundet ligesaa hellig, som Statens Kasse Regieringen. Det, der ved Paraphrasten kommer i Betragtning, er Arbejdets Brugbarhed, og den Tjeneste, som det skal gjøre den ufluderede Oldgrænker i hans af Videbegiærighed anstillede Undersøgelser. Thi hvo vil nægte saadanne Oversættelser deres Værd, efterat man saamyelig har seet Engellands første Geograph, en Mand uden Skolevidenskaber, at undersøge den græske Livius's Troværdighed efter Landsmands Oversættelser, da han ikke kunde det efter Grundrærtens; at forsvare, giendrive, opløse og berigtige Herodots Beretninger med en Lærdom og Skarpsæenhed, som skal overgaae alt, hvad Facultetslærde didhenhørende forinden have forebragt. Til denne Hensigt er det nok, at Oversættelsen er troe, og af det Slags, hvorpaa Engellændere og Franske mindst lide Mangel. Oversættelser til Modersmaalets Berigelse og Prydelse, ere sjældne. De beundres vel, men læses ikke; en Skjæbn, som de gemeenlig have tilfældes med Originalerne, hvoraf de ere Copier.

Nu til Oversættelsen selv. Nogle vilke maa skee finde, (siger Oversætterten i Tererin-

dringen) at de lange Livianke Perioder stundum falde for tunge for Modersmaalet, og at de altsaa, for at lette Fortællingens Gang, burde oftere været senderlemmede. Men, uden at tale om, at dette paa mange Steder ikke lod sig gjøre, uden at Meningen selv maatte lide derunder, og endeel af Originalens Aand bortdunste; saa tvivler jeg og meget paa, at en saadan Fremgangsmaade vilde finde Medhold hos dem, der fordre af en Oversætter, at han ikke blot maa udtrykke Originalens Tanker, men og, saavidt mueligt, dens Karakter. Jeg har derfor meget sielden tilladt mig deslige Friheder, men heller saalange valgt og forkastet og atter valgt, indtil jeg fik Modersmaalet til at modtage, ikke blot Originalens Mening, men og, saavidt Sprogernes forskellige Natur tillod det, dens Form. Til Beviis paa, at Overs. har været heldig i sine Periodbygninger, maa følgende Exempler tiene. Kap. 29: "Siden assendtes Legionerne, for at sleise Dyen. Ved disses Indmars ad Portene saae man vel ikke hiin Forvirvelse og Radsel, der pleier at udbrede sig i erobrede Dyer, naar Fienden — efter at have opbrudt Porte, nedstyrtet Mure, ved Storm indtaget Slotte — med Støten og Strefsen giennem Gaderne allevegne staaende og brander; men et forrigfuldt Stille herskede overalt, og taus Rummer havde saaledes bemestret sig alles Gemynter, at de for Bæangstelse ei kunde sandse, hvad de skulde efterlade, hvad de skulde tage med sig, men i Raadvildhed og under giensidige Spørgsmaale, hvad de skulde gjøre, snart bleve staaende ved deres Døre, snart ligesom forvildede vankede om i deres Huse, for endnu at see dem denne sidste Gang". (Quæ ubi intravere portas, non quidem fuit tumultus ille, nec pauor, qualis

captarum esse urbium solet; quum, extractis portis, stratisve ariete muris, aut arce vi capta, clamor hostilis & eursus per urbem armatorum omnia ferro flammaque miscet; sed silentium triste ac tacita mæstitia ita defixit omnium animos; ut, præ metu oblitæ, quid relinquerent, quid secum ferrent, deficiente consilio, cogitantesque alii alios, nunc in liminibus starent, nunc errabundi domos suas, ultimum illud visuri, pervagarentur). Kap. 40: "Annius's to Sønnen havde vel altid forhen fundet det høist ubilligt, at de ved deres Formynders Evig vare udelukte fra deres Fædres Trone; at en end ikke af en Italiisk, end sige Romersk Stamme oprunden Fremmed var Kenge i Rom — men nu steg deres Harmen til den højeste Grad, da de mærkede, at Riget end ikke efter Tarquins Død vilde vende tilbage til dem, men endog synke dybere ned i Slavers Hænder, saa at den Trone, som Romulus, Søen af en Gud, nu selv Gud, saa længe han var blandt Dødelige, havde beklædt — den fulde nu, omtrent efter et Aarhundredes Forløb, en Slave, en Slavindes Søen besidde". (Tum Anci filii duo etsi antea semper pro indignissimo habuerant, se patris regno tutoris fraude pulsos; regnovæ Romæ advenam, non modo civicæ, sed ne Italicæ quidem stirpis; tum in pensus his indignitas crescere, si ne ab Tarquinio quidem ad se rediret regnum, sed præceps inde porro ad servitia caderet: ut in eadem civitate post centesimum fere annum, quam Romulus Deo prognatus, Deus ipse, tenuerit regnum, donec in terris fuerit, id servus servatus possideat).

Man vil endog finde Stæder, hvor Daandet imellem Tankerne knytttes strammere, end i Ori-

ginalen selv, uden derfor i ringeste Maaende at være Lydeligheden, Skribentens første Lov, til Hinders. Saa som Kap. 31: "Selv Kongen skal — da han ved at efterlaane i Numa's Ritual havde opdaget nogle hemmelige Høitidsospre, der vare anstillede Jupiter Elicius til Væ — have sluttet sig inde for at forrette disse Offringer; men da de ikke bleve tilbørligen foretagne eller udførte, ikke allene inter himmelsk Eyn vare bleven værdiget, men endog truffet af den over Religionens Forvanskning fortorne Jupiter's Lynild, blevet et Nos for Læerne tilligemed sit Huus". (Ipsum regem, tradunt volentem commentarios Numæ, quum ibi quadam occulta solemnia sacrificia Jovi Elicio facta invenisset, operatum his sacris se addidisse: sed non rite initum aut curatum id sacrum esse: nec solum nullam ei oblatam cælestium speciem, sed ira Jovis, sollicitati prava religione, fulmine ictum cum domo conflagraisse).

Samme Skiansomhed, med hvilken Livianse Perioder vedligeholdes af Oversættelsen, einer man ogsaa der, hvor Tankeløden, formedelst Nordermaalets Modstand, maatte springe. Bevise ere ved Haanden. Kap. 27: "Som han da forhen havde søgt Fr: d midt i Krigen, saa søgte han nu Krig midt i Freden. Og, da han tiltrøede sit eget Jolt mere Mod end Styrke, ophidses han andre til at angribe Rom med aabenbar Krig". (Igitur, ut prius in bello pacem, sic in pace bellum quærens, quia lux civitati animorum plus, quam virium cernebat esse; ad bellum palam atque ex edicto gerendum alios concitat populos). Kap. 53: "Imidlertid blev han indviklet i en Krig med en Nabostad Gabii, der drillede ham længere, end han havde ventet. Forgivees forsøgte han at erobre Dyen med Storm,

blev drevet tilbage og maatte endog opgive Haabet om at foretage sig en Veleirning. Tilslidt greb han til et ingenlunde Romersk Middel — til Kneb og Bedragerie". (Excepit deinde eum lentius spe bellum, quo Gabios, propinquam urbem, nequid quam vi adortus, quum obsidendi quoque urbem spes pulso a manibus adempta esset, postremo minime arte Romana, fraude ac dolo, aggressus est).

Paa meer end eet Sted overrastes vi af Billeder, som synes saa fordeelagtig ombyttede med Originalens, at hverken Livius vil undsee sig ved dem, eller den danske Læser, efter hvis Tars de ere lempede, miskiende dem. Til Prøve Kap. 39: "Lad os derfor med sammeste Omhu opelke en Plante, der skal opvove til største Zitt for os og Staten". (proinde materiem ingentis publice priuatimque decoris omni indulgentia nostra nutriamus). Kap. 41: "Faa Mod! følg de Gunders Bink, der ved den himmelske dine Tindinger for dum omsvævende Lue have betegnet den Kronens Glænde, der engang skulde omstraaale dit Hoved". (Erige te, Deosque duces sequere, qui clarum hoc fore caput diuino quondam circumfuso igni portenderunt). Hid horer ogsaa Kap. 49: "Han afsjorde alt ved Kabinetsordrer". (Domesticis consiliis rempublicam administrauit).

Eet Sted vil forekomme Læseren, som spulstigt. Kap. 25: "Kun deres Fædrenelands hele tilkommende Etiaabne, hvis Etabere de i det Dieblit skulde vorde, svævede dem for Pine", efter Orig. publicum imperium servitiumque obversatur animo, futuraque ea deinde patriæ fortuna, quam ipsi fecissent. Kraftudtrykket Etabere skyldes de Tydske.

Tydelighed turde maaskee flere Læsere savne i følgende Esteder. Kap. 26: "Kongen for at undgaae selv at domme i saa sørgelig og upopulair en Sag, og efter affagt Dom at lade Strafset ereqvere, kaldte Folket sammen". Her tales om Horatii Sag og siges, at Dommen, affagt af Kongen, vilde gaae Folket nær: Rex ne ipse tam tristis ingratiqve ad vulgus iudicii, aut secundum iudicium, supplicii auctor esset, concilio populi advocato &c. Se mindre Kap. 42: "I Forhold til denne Censur bestemte han Classerne og Centurierne og den endnu giældende, i Krigs- og Fredstid lige passende Borgerrang". Tum classes centuriasque, & hunc ordinem ex censa deseripit, vel paci decorum vel bello. Her vil man fortaanke Overs. at han ikke følger Stroth, som forklarer det, maaskee med Grund, om ordo equestris. Ellers er decorum spildt, som neppe taaler at gives med passende.

Et Sted falder Kap. 34: "thi ogsaa der var han oprunden af en fremmed Stamme" nam ibi quoque peregrina stirpe oriundus erat. Men ikke heller: "thi ogsaa der var han af Fødsel en Udlanding". Mandens Fader var en Corinthier. Et Forklaring for Lærde saavel som for U lærde, synes at trænge de offentlige Betiente, serui publici Kap. 7.

For en usornøden Forandring anseer jeg den Kap. 43: datam munus, ut machinas in bello ferrent, hvor Overs. læser med Lipsius facerent og fordanser: "kun bestemte til at forfærdige de nødvendige Krigsmaskiner". Ferre betyder her at forstæffe, som: ferre finem, luctum o. s. v.

Hist og her støder man paa Udelselser, hvor til man ønske at vide Grunden, isald de ere søgte med Flid. Som Kap. 16, hvor Romulus aaben-

bærer sig, savner man hos Overs. ugierne Enden paa dette himmelske Eyn: hæc locutus, sublimis abiit. Thi denne Omstændighed hos Fortælleren er Folket Sorgen for Romulus's Guddom. Saaledes og Kap. 25, hvor den ene Curiatier, som endnu kaaer tilbage for Horatius at sælde, siges victus fratrum antese strage, der forbigaaes denne, i mine Tanker, episke Skildring paa en Forsagt, som, efter en Digtets lignende Udtryk, periit ante vulnus. Saa og Kap. 26, naar Horatius gaar under en over Gaden anbragt Tværbielke, da savnes det: capite adoperto, som jo hørte med til den symbolske Forestilling af den Straf, som han havde fortient. Thi saa siger Kongen til hans Dommere: si uincent, caput obnubito.

Al Urigtigheder, som intet Værk af den Stærkelse kan sige sig frie for, har jeg udmærket adskillige. Deres Antal er efter den første Bog — og meer behøves ikke — at domme, saa lidet, at det Heles fortrinlige Godhed intet kan tabe ved deres Angivelse. Proven: "Det er en Træthed, man tilstaaer Oldtiden, at den ved at blande Guders og Menneskers Foretagender med hinanden, giver Byers Opkomst større Høitidelighed". Høitidelighed klæder neppe her, hvor Orig. har augustiora. Sancta vocant augusta Patres, siger Ovidius. Mon derfor ikke bedre: større Værdighed. Kap. 14: "Denne Sag skal Romulus ikke have taget sig saa nær, som Villighed syntes at fordrer, enten han saa ikke yndede dette Medregentskab, eller og han sandt Mordet paa Tatius mindre uretfærdigt". I Orig.: seu ob infidam societatem regni, hvilket, i mine Tanker, bør forstaaes og udtrykkes ikke som en særegen Maxime hos Romulus, men som en almin-

delig antagen Sætning, at To paa een Trone ikke kan sidde fast, efter det Gamle:

Non capiunt dominos regna Venusque duos. Ved Sætningens Almengyldighed retsfærdiggjøres Romulus, hvis Ligegyldighed ved Mordet paa Medregenten ellers arter ud til Brutalitet. Kap. 24: "Men saa berømt Sagen end er, er man dog endnu i Bilerede med Tænnene". Nomen er her Landsmandskabet. Kap. 27: "Folkets Misforstaaelse over, at Statens Skiebne var bleven overladt til tre Soldater, rokker Diktatorens vankelemdige Siæl". Rokker synes vel svagt imod Orig. corrumpit vanum ingenium Dictatoris. Vanitas er her Diktatorens Troløshed, Falskhed, som viser sig deri, at han saa let kan fristes til at bryde en Pagt, der saa nyelig paa saa høitidelig en Maade var indgaaet med Romerne. Dog veed jeg intet bedre at sætte i Stedet. Kap. 41: "Han skulde forhjælpe enhver til sin Ret", er vel for lidet sagt om ens Konge, hvis Magtsprog have Lovskraft. Den romerske Konge dømte i alle Sager af Vigtighed. Det er denne Majestætsret, som Tanaquil her gior gjældende, i det hun introducerer Servius: Eum jura redditurum, d. e. "han skal haandhæve Retten"; thi anden Bemærkelse har jus reddere aldrig. Kap. 54: "Ved her at indrømme de ældre Gabiner afgjørende Stemme i alle andre Statsaffairer, hvori han tilstod dem større Indsigt, vidste han efterhaanden at drage Krigens Bestyrelse under sig selv". Saaledes mener Overs. at de Ord: ipse identidem belli auctor esse maae, i Følge Sammenhængen med det Foregaaende og Efterfølgende oversættes. Men hvor kan de det, saalænge identidem ligesaa lidet kan modtage Betydningen af efterhaanden, som auctor belli esse af at bestyre Kri-

gen. Meningen er aabenbar den: at han ved at give sine Colleger Næst i alle andre Stykker, hvori han tiltroede dem større Erfaring end sig, krævede igjen samme Feielighed af Collegerne, naar han bragte sin Kiephæst, Krigen med Romerne paa Bane; thi den Sag forstøed han bedre, end de andre Hærfører, han "der kienkte begge Nationers Styrke og vidste, i hvor høi Grad Undersaatterne vare opbragte mod Kongens, selv hans Værns utaalelige Stolthed".

Endnu et Par Anmærkninger. Kap. 21 helliger Duma en Lund til Muserne, quod earum ibi concilia cum conjuge sua Egeria essent. Ordet: conjuge holdes for suspect og forbigaaes af Overs. Men conjux er (om jeg seer ret) det samme som socia, og kan gives ved Veninde. De Gamle forbinde ikke stalden conjugem & sociam uden at tænke paa Egestand. Om det omtvistede Sted i samme Kap. soli Fidei solemne instituit, som oversættes: "Fides sit sit Høitids-offer for sig selv", er min Mening denne: soli bliver at ansee som Epitheton til Fidei; sola Fides er: den af Talsmænd og Venner forladte Ærlighed, Troeskab. Denne Bemærkelse af solus kien-des af Terenz, men endnu hyppigere af Seneka. De Grunde, som tale for denne Fortolkning, ere 1) de Gamles uafslægtelige Klager over Ærligheds Siælendhed og hendes Dyrkeres Formindskelse, som gierne falde fra just der, hvor deres Troeskab sættes paa Prøve. Ærlighed betragtes som et Laan, hvilket Skyldneren forpligter sig at betale, naar Terminen kommer. Terminen er: tempore duro est inspicienda fides. Men Debitor bliver ude: Ærligheden seer sig forladt. Det er sola fides i Alderdommens Sprog. 2) Det er en Rønge, som betænker Fides med Altaret, og Præster.

Hvem har færre Venner end han? Hvem sofer desværre saa levende, som han, Trangen til den Gudindes Væretægt, som troner i den høire Haand. Hør Seneka:

Tu quicumque es, qui sceptrā tenes,
Licet omne tua vulgus in aula
Centum pariter limina pulset:
Cum tot populis stipatus eas,
In tot populis vix una fides.

Væretet er tilegnet Prof. J. Baden. Ingen værdigere Palme bringes end den, som lærd Kappelsst dele med Læreren, under hvis Veiledning Unglingen betraadde den Bane, hvorpaa han som Mand stues med Biesald.

(Denne Recension er af Prof. Forkel Badens i Kiel).

VII.

October Kvartalets juridiske Examen.

Theoretisk Prøve.

Latinsk Examen.

Den 17de October.

Ferdinand August Schenheider, Laudab.

Claudius Thomsen, Haud illaud.

Johan Christian Libenberg, Non contemn.

Den 18de.

Peter Johan Wilhelm Strambou, Laudab.

Carl Andreas Ewers, Laudab.

Den 21de.

Peter Grove Beyer, Laudab.

Jonas Anton Hielm, Laudab.

Dansk Examen.

Den 24de.

Johan Henrich Bremer. Sequem.

Hans Christian Secher. Beqvem.

Ole Borch Ache. Beqvem.

Fridrich Ludvig Rasmussen. Beqvem.

Den 25de.

Peder Schaanning. Beqvem.

Michael Juul. Beqvem.

Knud Bolvig. Ei nbeqvem.

Rasmus Erichsen Langaae. Beqvem.

Johan Zaphet Schyø. Beqvem.

Praktisk Prøve.

Den 31te October.

Ferdinand August Schonheider, Laudab.

Peter Johan Wilhelm Strambow, Laudab.

Jonas Anton Hielm, Laud.

Sekretære Hermann Gerhardt Treschow, Haud illaud.

Thomas Holst Winther, Laudab.

Johan Henrich Bremer. Temmelig Vel.

Ole Borch Ache. Vel.

Fridrich Ludvig Rasmussen. Temmelig Vel.

Peder Schaanning. Vel.

Michael Juul. Temmelig Vel.

Rasmus Erichsen Langaae. Vel.

Jacob Schmidt. Temmelig Vel.

VIII.

Den yngre Plinius' Beretning om hans Morbroders Plinius den Ældres Levnet og Død i tre Breve.

Første Brev til Macer III, 5.

Det er mig overmaade tiært, at du saa gjerne læser min Morbroders Skrifter, at du ønsker at have dem alle, og vil vide, hvilke de ere.

Jeg vil give dig en Fortegnelse paa dem, og tillige melde dig, i hvad Orden de ere skrevne; thi ogsaa dette er ikke ubehageligt for Lærde at vide.

Om Rytteriets Øvelser med Kastespyd, En Bog. Denne opsatte han som Eskadronoberst med lige Mand og Flid.

Om Q. Pomponius Secundus' Levnet 1). Da han var særdeles elsket af denne Mand, saa ansaae han dette, som en Gave, han skyldte sin Vens Minde.

Tyve Bøger om Krigene i Germanien, hvori han har samlet alle de Krige, vi have ført med Germanerne. Han begyndte dette Værk, da han tjente i Germanien, advaret ved en Drøm. Thi, som han laae og sov, stod en Skikkelse for ham af Nero Drusus, der satte Livet til i Germanien efter at have erobret en meget vild Strækning deraf. Han anbefalede ham sit Minde og bad, at han vilde befrie ham fra at fornærmes ved Glemsel 2).

Tre Bøger Studerende (Studiofi) deelte formedelst Mariens Bittøstighed i sex Bind, hvori han underviser Taleren fra Buggen af, og gjør ham færdig.

1) Denne Q. Pomponius, var en berømt Tragedieskriver, som Quinctilian sætter iblandt de fornemste latinske. Af ham er intet, uden saa Stumper, tilovers.

2) Om disse Krige i Germanien og om Nero Drusus, see Tacitus Arb. I, 69. Man sees af et Brev hos Symmachus IV, 28, at allerede i hans Tid maae dette Plinius' Værk have været færdent.

Otte Bøger om Tvetydigheder i Sproget (dubii sermonis) skrev han i de sidste Aar under Nero, da Trældom havde gjort alle Slags friere og ædlere Undersøgelser farlige 3).

En og Tredive Bøger til at fortsætte Nufidius Bassus 4).

Syv og Tredive Bøger Naturhistorie: et udbredt, lærdt Værk, og ligesaa mangfoldigt som Naturen selv.

Undrer du dig, at en Mand i Forretninger har bragt saa mange Vind til Ende, og deriblandt saadanne som kræve saa megen Estertanke? Mere vil du undre dig, naar jeg siger, at han undertiden har advoceret, at han er død i sit 56 Aar, og har i Mellemtiden haft nok at gjøre, dels med de vigtigste Embedsforretninger, dels med at være omkring Keiseren.

Men han havde et fyrigt Næmne, utrolig Flid, største Narvaagenhed. Fra Vulcansfesten 5) af, begyndte han at studere ved Lys, og det for at studere, ikke for Ceremonies Skyld 6), strax 7)

3) Dette grammatikalske Værk skal endnu i det fiortende Aarhundrede have været til.

4) Denne Nufidius Bassus, som roses af Quinctillian, havde begyndt sin Tids Historie, hvilken Plinius den ældre fortsatte, og hvori han blandt andet synes at have beskrevet Vespasians Bedrifter, ogsaa Nero's sidste Tider.

5) Denne Fest indfaldt den 23 August.

6) Ikke for Ceremoni's Skyld. Han vil sige, ikke for et lykkeligt Barsels Skyld, som man troede at faae, naar man begyndte at arbejde ved Lys paa den Guds

imens det endnu var den mørke Nat; om Vintren fra Kl. 1, eller allerseneest Kl. 3, ofte Kl. 12. Overalt stod Sønnen ham til Tieneste 8), som undertiden kom over ham og forlod ham igjen, endog imens han studerede 9).

Fest, under hvis Opflugt Tid og Lys var. Ordentligvis arbejdede man ikke ved Lys, førend til Eiterhøst, men overtroiske Folk lode, som de begyndte med Vulcansfesten, og toge sig den Dag for et Syns Skyld noget Arbejde for, hvilket de strax gave Slip paa, indtil den ordentlige Tid kom. Af dette Slags Folk var Plinius ikke, han blev ved at arbejde ved Lys, naar han med Vulcansfesten havde begyndt.

7) Strax, nemlig fra Vulcansfesten af, og altsaa endnu, mens det var Sommer.

8) Jeg følger nemlig Corte's Læsemaade: erat tunc somni paratissimi, hvilken Gesner selv i hans Udgave af Plinius Dreye har optaget, da han tilforn havde fulgt den almindelige paratissimi.

9) Plinius kunde altsaa falde i Søvn, allerbest som han læste eller dicterede (inter studia ipsa) og vagne op igjen og blive ved, hvor han slap. — Denne Gave havde ogsaa sal. Cansler Cramer i Kiel, Den berømte Rector Funke i Magdeborg, der i mange Aar var Huslærer hos denne Mand, og som han dicterede sine fleste Præfener i Pennen, har fortalt mig, at han ofte faldt i Søvn under denne Dictation, og naar han vagnede op igjen, blev ved at dictere hvor han havde sluppen, uden at

Før Dag gif han til Keiser Vespasian; thi ogsaa han brugte Natterne: derfra til den ham anviste Forretning 10). Naar han var kommen hjem, anvendte han den øvrige Tid paa Studeringer.

Efter at han paa de Gamles Vis op ad Dagen havde taget nogen let og forbeielig Spise til sig, laae han om Sommeren; naar han havde Tid, i Solen 11). En Bog blev læst, han gjorde sine Anmærkninger og Excerpter; thi han læste aldrig noget, hvortas han ikke udtegnede; han pleiede ogsaa at sige: at ingen Bog var saa slet, den jo kunde være til nogen Nytte.

Efter Solbadet betiente han sig gemenlig af et koldt Vandbad. Derpaa tog han sin Middagsmad 12), og en meget kort Middagslur. Saa

---

spørge sig for, og han forsikrede, at de Steder han efter saadan en Hvile dicterede, vare undertiden nogle af de smukkeste og geistrigeste i hans Præfener.

- 10) *I Orig. ad delegatum sibi officium*, Hvad dette har været for et officium, er vanskeligt at sige: offentligt Embede veed man ikke han har haft, førend han blev Procurator i Spanien; saa meget seer man, at det har været noget han har foretaget uden for Huset.
- 11) Denne Baden i Solen (*insolatio, apri-catio*) udgjorde en vigtig Deel af Romernes ordentlige Diæt. De brugte dertil *Solaria* d. e. i Høiden opførte Bygninger eller Altaner, hvor Solen skinnede, og hvor de lagde sig hen for at sole sig, naar de ikke havde andet at gjøre, si *quid otii*.
- 12) Denne Middagsmad kaldtes *gustatio*, og

var det for ham ligesom en nye Dag, og da studerede han indtil Aftensmaaltidet.

Over dette læstes en Bog, gjordes Anmærkninger deraf, men løseligen. Jeg erindrer, at da En af de Tilstødeværende havde nødt Lektoren som havde oplæst noget urigtigen, til at igientage det, og læse det paa nye, sagde min Morbroder til ham: "Du forstod det dog"? og da han havde bejaet dette — "hvorsfor lod du ham da igientage det? derved har du spildt os mere end ti Linier".

Saa sparsom var han paa Tiden. Om Sommeren stod han op fra Aftensmaaltidet ved Dagen, om Vinteren, førend den første Aftentime var til Ende 13); og heri handlede han, ligesom efter Forkrist.

Denne Levemaade ferte han midt under sine Forretninger, og i Byens Stoi. Naar han opholdt sig paa Landet, var Badningen den eneste Tid han ikke studerede. Naar jeg undtager Badningen, taler jeg om Studeringer som træve Anfrængelse 14); thi imedens han blev gniert og tør-

---

bestod af nogen tør Spise, som blev taget imellem *prandium* og *coena*, omtrent Kl. 1. Middag.

- 13) *I Orig. intra primam noctis*. Dette lader sig ikke bestemme ved nogen vis Tidme efter vor Uhr; thi det kommer an paa Solen, som den ene Dag gif sigligere end den anden. Aftenen begyndte altsaa meget ulige.
- 14) *I Orig. de interioribus loqvor*. Jeg har oversat dette Sted saaledes som Gesner og de beste Fortolkere vilde have det forstaaet. Men naar jeg skulde have fulgt

ret, horte han noget forelæse, eller dikterede selv noget.

Naar han var paa Reise, havde han ligesom slaget alle andre Betyrninger af Sindet, og havde ingen Tid uden for denne 15). Ved Siden havde han sin Haandskriver 16) med Bog og Skrive-table, hvis Hænder om Vinteren vare forsynede med Handsker, at end ikke Lustens Værkshedsfulde berøve hans Studeringer nogen Tid. Af

---

mit eget Hufud ved første Læsning, saa havde jeg i den Sammenhæng, ikke tordeet hense interioribus til andet end til Badet, og hvad kan da interiora balinei være andet end Operationer som foregik i Badet selv, og som adskilles fra distringi og tergi, hvilke sidste Operationer gik for sig, saa at sige, uden for Badet. Det lader ogsaa af Gesners Anmærkning, at Harduin og Cellarius forklare det saaledes, endskjønt Gesner erklærer, at han ikke begriber hvad de kan have tænkt sig ved balinei loca secretiora; jeg forstaaer det ikke om loca, men om operationes secretiores eller interiores.

15) Næmlig at studere.

16) Disse Haandskrivere kaldtes notarii, fordi de skrev med nota eller Skriver hvad der diktredes, og berettes at have skrevet hurtigere end der diktredes. Martialis taler om dem saaledes:

Currant verba licet, manus est velocior
illis;

Nondum lingua suum, dextra peregit
opus.

denne Marsag lod han sig ogsaa i Rom bære i en Stol. Jeg har allerede sagt, at naar jeg gik til Fods, lastede han mig og sagde: "Det er din Skyld, at du spilder disse Timer; thi al den Tid ansaae han for spildt, som ikke anvendtes paa at studere.

Denne Anstrængelse er Marsag, i at han har fundet suldsføre hine saa mange Bøger, og efterlade mig 160 Bind Excerpter, alle suldsfrevne paa begge Sider 17) og smaat, hvorved dette Antal bliver langt større. Han fortaalte selv, at han havde kunnet, da han var Procurator i Spanien, sælge disse Excerpter til Largus Licinius for 4000 Sesterspenge 18), og den Gang vare de dog ikke saa mange.

Skulde man ikke troe, naar man tænker paa, hvor meget han har skrevet, hvormeget læst, at han hverken har haft Forretninger, eller været Klient af Keiseren 19)? Og atter, naar man hører hvad Arbeide han har anvendt paa Studeringer, troe, at han hverken har skrevet eller læst nok? Thi hvad kan ikke, enten hine Sys-

---

17) Man skrev sædvanlig ifkun paa den inderste Side, den yderste lod man blank, undertagen man havde Mangel paa Papir, da man vel beskrev den med. Saadant Papir, som var beskrevet paa den udvendige Side, kaldtes opistographum.

18) Denne Sum beregnes af Gesner til 2000 rhinske Gylden.

19) Thi disse Klienter vare forbundne med mange Opvartninger, som betog Klienterne eller Favoritterne deres Tid, og gjorde dem til Fyrstens Livegne.

ler 20) hindre, eller denne uafbrudte Flid udrette? Derfor pleier jeg at lee, naar nogle kalde mig flittig, da jeg, naar jeg sammenlignes med ham, er en doven Krop — og ikke jeg alene, som er i ideelig Arbeide med at tiene, dels det Almindelige, dels Benner; men hvem af dem, som deres hele Liv hænge i Bøger, rødmes ikke, som den der fører et søvnt og ørkesløst Liv, naar han sammenligner sig med ham?

Jeg har gjort mit Brev vidtlostigt, endskjønt jeg havde foresat mig ikke at skrive om andet, end det du spurgte om, nemlig hvad Bøger han havde efterladt. Alligevel er jeg vis paa, at ogsaa dette vil være dig ligesaa kiart som Bøgerne selv, og ikke alene anspore dig til at læse disse, men ogsaa til selv at udarbeide noget lignende.

IX.

Doctorpromotion i Medicinen.

Den 30te October d. A. disputerede Hr. Simon Bugge, en Søn af Hr. Justitsraad og Prof. Bugge, for Doctorværdigheden i Medicinen under Hr. Prof. Todes Præsidium, og modtog derefter denne Værdighed af samme som p. t. Decanus i det medicinske Facultet.

Disputatsen handlede de Phthisi pulmonali, og til Acten var indbudet ved et Program af Hr. Prof. Kierulf, hvori han meddeleer den Fuldmagt, som Kong Frederich den Første havde givet Knud

Gylbenstjerne og de øvrige han sendte til Norge for at vinde dette Rige, som var blevet Christian den anden troe, tilbage under sit Herredømme, paa hvad Maade det skee kunde: per consensum, translationem, diei constitutionem, aut vim — ere Fuldmagtens Udtryk. Denne Fuldmagt kender man vel af dens Hovedindhold hos Hvitfeld, men Documentet selv har man hidindtil ikke kunnet opspore.

En latinsk Oversættelse deraf, har vor Landsmand Hr. Magister Thorlacius ved sit nyelige Ophold i Paris opdaget i Nationalbibliotheket, hvorch den er kommen ved Forfløttelse af det churchaliske Bibliothek fra Rom til Paris. Af denne Oversættelse har han meddeelt Udgiveren en Afskrift, som er den her aftrykt, og hvora man skal kunne see, (om jeg forstaaer Programmet ret hvor dette Sted er noget dunkelt udtrykt) — at Schlegel har Ret, naar han i Christian den andens Historie fortæller, at Kong Frederich ikke havde committeret sine Gesandter til at tilstaae Christian den anden frie Leide til Kong Frederich, og denne derfor ikke kan siges, at have handlet imod den af hans Gesandter paa hans Vegne indgaaede Pakt, da han lod Kong Christian arrestere. Men jeg har maaffe misforstaaet Programmatisten, jeg vil derfor anfere hans egne Ord: "Quum Christianus II, expeditione in Norvagian suscepta, conjunctis Regis Friderici I & civitatum Hanseaticarum viribus resistendo par non erat, cum legatis Friderici Regis conditiones agitare coactus est. Hi commeatum ad Regem pacti sunt; hoc pacto constat Regem Fridericum non stetit: id enim, inquit Schlegel, arbitrio legatorum non commiserat. Hoc autem ex mandato, quo hi instructi erant, intelligi potest." —

20) Sysler. Nemlig officia eller Embedsforretninger, og Opvartninger hos Keiseren.

Hvad er det nu, quod ex mandato quo legati instructi erant, intelligi potest? Er det at det ikke var overladt til Gesandterne at tractere med den fordrevne Konge om frie Leide? eller er det det Modfatte? Schlegel taler herom saaledes: Es war ihm, da er menschlichen Ansehen nach auf keine Weise der Gefangenschaft entgegen konnte, von K. Friedrichs Heersführern dennoch Freiheit und sicher Geleite versprochen. Aber K. Friedrich hatte es nicht zu versprechen befohlen. Ihm schien es hart zu sein, und gegen seine und seiner Unterthanen Wohlfart zu streiten, dass er, durch das Wort seiner Heersführers gebunden, denjenigen frey lassen sollte, vor dem er nimmer würde Ruhe haben können, und den ihm die Vorsicht in die Hände gegeben. — I den her paa Latin meddelte Fuldmagt nævnes ikke et Ord om nogen frie Leide, som Kong Friedrichs Gesandter skulde være commiterede til at love Kong Christian, men ikkun at de, som sagt, skulde paa hvad Maade de kunde, bringe Norges Rige tilbage under hans Magt, og "hvad de *in pradicis causis* tracterede, gjorde, gave deres Jaand for, forsikrede ved deres Segl og Underskrift", det skulde have den fulde Magt og Myndighed, som om Kongen i egen Person havde været tilstade. — Utsaa opklarer dette Document, saavidt jeg skinner, ikke meget i Christian den andens Historie.

I et andet Program lover Hr. Prof. at meddele det Christian den anden af Kong Friedrichs Gesandter meddelte frie Leidebrev selv.

Den halve Deel af Programmet udgior som sædvanlig Candidatens Levnet, opsat af ham selv. — Jeg besvrygter, at det Udfald, den unge Hr. Doctor gior paa Directionen for Fattig's Bæset, fordi den to Gange ikke har agtet paa hans

Ansøgning, om at vorde ansat som Løge for de Fattige, men foretrukket andre, som baade vare yngre, og ikke havde givet de Prøver som han paa Duelighed, ikke vil finde findige Løseres Difald, som vel havde ønsket, at han maatte have fundet en Ven som havde forestillet ham det Uvassende & saadant et Skridt, og formaaer ham til at udslette dette Sted, sevend det blev trykt.

X.

Tale i Anledning af Reformationen.

Den aarlige Tale i Anledning af Reformationen blev i Aar holdet af Hr. Prof. Wad, som deri forestillede den vigtige gienfaldige Indflydelse, som den ved Luther rensede Christendom, og Naturkyndigheden har haft og kan have paa hinanden.

Det ved denne Leilighed udstædee Indbydelsesfrist af samme Forfatter *) havde til Hensigt at opløse, ved Hielp af Grunde, tage af selve Naturen, det af alle Tidens Philosopher omtvistede Problem: enten Jorden er opstaaet paa den vaade eller den tørre Bei, eller den skylder afverlende Revolutioner af Jld og Vand sin nærværende Form. Forst anføres kortelig de vigtigste saavel ældre som nyere Philosophers Hypotheser om Jordens Oprindelsesmaade. Derpaa afhandles vidtløftigere Kiendetegnene, hvora man i alle Tilfælde kan bedømme, enten en Bierg-art er dannet i Vand eller ved Jld, tilligemed Beviser for, og Exempler

*) Efter min Begjæring har Hr. Professor Wad haft den Godhed at meddele mig den her leverede Extract af hans Program.

paa samme. Og Resultatet af denne Undersøgelse bliver, at Jorden har været en Vandmasse, hvori dens faste Deel har præcipiteret sig, og at kun en liden ubetydelig Deel af den yngre Jord, der nemlig har præcipiteret sig først efterat de organiske Legemer fik deres Tilværelse, er omdannet af Jlden.

At de Biergarter som have deres Oprindelse paa den vaade Wei, angives følgende:

1. De, som indeholde Forsteninger, naar disse ere mange i Antal, af een og samme Art, ældre og yngre, hele, indvoxne i Biergartene, og findes i deres naturlige Stilling og i Selskab med andre organiske Legemer, som have levet i samme Egne.
2. De egentlige mængede Biergarter, som bestaae af Fossilier, sammenvorne uden noget kiendeligt Bindemiddel; herfra undtages nogle saa, som let kiendes at være vulkaniske paa deres Leiring (Lagerung), korte Udstrækning og ydre Kiendtegn.
3. De sammenkittede Biergarter, hvor de forskjellige Fossilier ere forbundne med et kiendeligt Bindemiddel. Ogsaa herfra undtages nogle, der ere dannede af den saa kaldte vulkaniske Aske og af andre af Kraterer udkastede Fossilier, som siden ere sammenkittede med Sernokker eller et andet Legeme.
4. Vituminose Legemer, som Steenkul o. s. l.
5. De Biergarter, som indeholde meget KrySTALLISATIONSVAND, Gasarter eller andre Atmosfærer.
6. De Biergarter, som indeholde Stene af bladt Brud og af affødrede Stykker; ved de sidste forstaaer Werner dem, hvilke sees tydeligen at være et Aggregat af flere Smaadele eller Molekuler.

7. De Biergarter, som indslutte mange og betydelig store Krystaller.

8. De Biergarter, som findes i Schichter, især tynde og af een og samme Bøgtighed.

9. De Biergarter, som bestaae af vidt udstrakte Veier, Fløtser eller Banke.

10. De Biergarter, som ere ligesformig leirede paa en anden Biergart, der har adskillige Opheininger og Fordybninger. Herfra undtages de, som ere dannede af vulkanisk Aske eller andre udkastede Fossilier, hvis Kiendtegn angives.

11. Biergarter af een og samme Formation, naar der kan bevises at een af denne Formations Biergarter har sin Oprindelse paa den vaade Wei. Her bestemmes, hvad man forstaaer ved en Formation, nemlig Samlingen af de Biergarter, som ere præcipiterede i eet og samme Tidsrum, hvilket sluttes af deres Strygen (Strog) Fald, ligesformige Leiring (Situs parallelus) m. m.; tillige erindres herved Bøgtigheden af denne Karakter til at afgjøre Striden iblandt Vulkanisterne og Neptunisterne angaaende Basaltens Oprindelse.

12. Endelig anmærkes, at ikke alle blarede Biergarter ere vulkaniske, da Blarene ogsaa kan have deres Oprindelse af Fossiliers Forvittring, af organiske Legemers Oplosning eller af Gasartens Udveksling, den Tid Biergarten gik over fra den flydende i den faste Tilstand.

Til sidst anføres Kiendtegnene paa de saa kaldte vulkaniske Produkter, eller paa de Fossilier, som hylde Jlden deres nærværende Tilstand. Disse kiendes nemlig dels paa deres ydre Kiendtegn, hvilke her anføres, og dels paa deres Leiring. Men for at kiende dem af den sidste Egenkab, inddeles de vulkaniske Fossilier i sande vulkaniske og

psudovulkaniske, hvilke begge bestemmes, og af de sande vulkaniske gøres igien en ny Inddeling, efterform de enten udkastes i Luften eller udflyde af Krateren, da enhver af disse vulkaniske Biergarter har sin særegne Leiring, som her ogsaa angives.

XI.

Kongelige Rescripter og Cancellie-Breve.

Det danske Cancellies Skrivelse til Hertugen af Augustenborg af 19de April 1800. Cancelliet ønsker at kunne erholde en fuldstændig Efterretning om hvor mange offentlige Stiftelser der ere baade i Danmark og Norge, samt hvor meget disses Midler beløbe sig til m. v., hvilket man i sin Tid agter at forelægge Hans Majestæt. For at see denne tilveiebragt, har man tilskrevet samtlige Amtmand og Biskopper i begge Rigerne, saavelsom Kiøbenhavn's Magistrat m. fl. her i Staden, at ville efter et tilsendt Schema meddele en saadan Efterretning, forsaavidt de under enhver Bestyrelse staaende offentlige Stiftelser angaaer. Ved at tilstille Deres Durchløyttighed dette Schema, skulde man og underdanig ubede sig, at De naadigst ville behage igiennem Consistorium at forfasse Cancelliet en derefter forfattet Efterretning i Henseende til Universitetet, Communitetet og flere under dets Bestyrelse værende offentlige Stiftelser, Kirker og Legater, samt forsaavidt enten Bestyrelsen eller Anvendelsen af nogle af de sidste maatte, endskjønt henhørende til Universitet, være overdraget andre, paalægge Consistorium at indhente fra Bedkommende, i Overeenstemmelse med Schema, de fornødne Oplysninger.

Det danske Cancellies Skrivelse af 10 Mai saaledes lydende: "For at befordre Sprogkundskabernes Udbredelse blandt de unge Studerende, og i Særdeleshed so kasse dem de tienligste Hjelpe-midler til at opnaae den fornødne Kundskab og Færdighed i det græske og latinske Sprog, har den ansgaaende Universtratetet og de lærde Skoler allernaadigst anordnede Kommission foreslaaet, at Rectors og andre Lærere maatte, ved Undervisningen i disse Sprog, forundes et friere Valg, saavel af de græske som af de latinske Læsebøger og Auctorer.

Paa Cancelliets herom gjorde allerunderdanigste Forstilling har Hs. Majestæt under 2den d. M. allernaadigst resolveret saaledes:

"Vi forunde Rectorerne og andre Lærere Tilsladelse at ombytte de hidtil anordnede græske og latinske Læsebøger, og Auctorer med andre, som maatte findes mere hensigtsmæssige, dog saaledes, at de først derom have at underrette Kommissionen for Universitetet og de lærde Skoler, for med den at afgjøre, hvorvidt disse Læsebøger kunde anses passende og tilstrækkelige."

Denne allerhøieste Resolution skulde man herved tiensfelligt meddele De Herrer Rector og Professorer ved Kiøbenhavn's Universitet til behagelig Efterretning."

Patroni Skrivelse af 20 Septbr. til Rector og Professorer: Under 17de dennes har det behaget Hs. K. Majestæt at befikke Professor Schlegel til Professor juris ordinarius og Assessor Consistorii. I denne Anledning har Allerhøiestamme meddelt mig følgende Befaling, som jeg med Resolutionens egne Ord troer at burde meddele Consistorio:

"For Fremtiden skal den yngste Assessor Consistorii af det juridiske Facultet være

Referendarius perpetuus Consistorii, og i denne Egenkab forsynes med en Instrux, hvortil vi forvente et nærmere Forslag, som Patronen for Universitetet haver at affordre Consistorio, og indet det nye akademiske Halvaars Begyndelse at forelægge Os til Approbation*.

J Følge denne allerhøieste Befaling ville Consistorium behage inden den foreskrevne Tid at sende mig et Udkast til Referendarii Instrux angaaende Sagernes Gang, Referendarii Forhold til Rector og Secretario, hans Underkrift paa Expeditionerne med videre fornødne Bestemmelser.

Kongelig Rescript af 19 Septbr. 1800. Efter at Vi have ladet Os udførligen foredrage et fra Bores Admiralitets- og Commissariats-Collegium indkommet Forslag *) til at lade beregne ephemeridiske Tabeller over Maanens Frastrand fra de fire Planeter, Venus, Mars, Jupiter og Saturnus, for derved at erholde et sikkert Hjælpe-middel til Længdens Bestemmelse, der er saa vigtig for Sømanden, tilligemed den af Os ønsket Professor i Astronomien, Justitsraad Thomas Bugge derover afgivne Betængning, er hermed Bores allernaadigste Villie og Befaling som følger:

1) Med det astronomiske Observatorium ved Universitetet i Bores Kongelige Residensstad Kjøbenhavn skal forbindes et Længde-Contoir, hvis Hoved-Bestemmelse skal være at beregne de oven-meldte Tabeller.

2) Dette Længde-Contoir skal være Professoris Astronomiæ ordinarii Directione undergivet,

og tillige være ham behjælpelig ved hans øvrige astronomiske Arbejder, samt bestaae af en Professor astronomiæ extraordinarius, hvortil Vi under Dags Dato allernaadigst have befikket geografisk Landmaaler Ole Warberg med 600 Rdlr. aarlig Løn og tvende Observatorer, af hvilke den første Student Mathias Bugge ligeledes under Dags Dato af Os er befikket med 300 Rdlr. aarlig Løn, men den anden, uden fast Engagement, skal antages af Contoirets Director og aflægges med 200 Rdlr. aarlig Løn.

3) Contoirets Director skal aarligen levere et rentskrevet Exemplar af de forommeldte Tabeller over Maanens Frastrand fra Planeterne, til Directeuren for Bores Søfort-Archiv, ved hvis Omsorg de skalde besørages trykte for bemeldte Søfort-Archivs Regning.

Og have Vi tillige allernaadigst bevilget, at Lønningerne til de ved Længde-Contoiret ansatte Personer, 1100 Rdl. aarlig, maa udredes af Bores Kasse, indtil samme af Universitetets Fond kan afholdes, ligesom Vi ogsaa allernaadigst have bisaldet, at Renterne af den, i Overensstemmelse med Rescriptet af 15 Juni 1770, fastsatte Observatoriets Andel i Beholdningen af de vestindiske Penge, stor 4351 Rdlr. 5 Mk. 14 ß, maa anvendes til at bestride Længde-Contoirets uvisse Udgifter. — Derester J Eder allerunderdanigst have at rette ic.

Serenissimi Patroni Skrivelse til Rector og Professorer af 26 Septbr. 1800. Efter at jeg havde andtaget hos Hs. Kgl. Majestæt: at det indtil videre maatte overdrages Justitsraad og Professor Bugge at holde de fornødne Forelæsninger i Fysiken og at examinere i denne Videnskab, hvorimod Prof. Warberg skulde paatage sig hans par-

*) Efter Forlydende er dette Forslag indgivet af Commandeur-Capitain og General-Adjutant Løvensn.

tes i Astronomien, og ligesom Prof. Bugge forhen, alternerer med Prof. Wolf ved examen philosophicum, og at til næste examen philos. af alle Candidater maatte kræves Kundskab i Fysiken, og hvis nogen skulde undskylde sig for Prøve derudi, at da Hovedkarakterens Bestemmelse maatte udsættes til den i næste April Maaaned holdende Examen:

Har det behaget allerhøiſtbeholdte Hs. Majestæt under Dags Dato at afgive følgende Resolution:

”Vi bifalde allernaadigst, at Justitsraad og Prof. Bugge efter hans derom giorte Tilbud indtil videre overdrages at holde de fornødne Forelæsninger i Fysiken og at examinere i denne Videnskab, hvorimod Prof. Warberg skal paatage sig hans partes i Astronomien, og med Prof. Wolf alternerer ved examen philosophicum. Patronen for Universitetet har at meddele Børes danske Cancellie denne Vor Resolution, paa det at det fornødne Rescript til Consistorium derfra kunde forelægges Os til Underkrift. Den øvrige Del af Indstillingen bifaldes ligeledes, og bebyndige Vi Patronen i den Henseende at foranstalte det Fornødne”.

Denne allerhøiſte Resolution er i Dag bleven det Kongl. danske Cancellie meddelst. Men da Examen philosophicum allerede i næste Uge tager sin Begyndelse, troer jeg ikke at burde oppebie den formelige Expedition igjennem Cancelliet, som først i Dag otté Dage kan blive forelagt til Hs. Majestæts Underkrift, for at anmode Consistorium om at ville underrette Vedkommende om Hs. K. M. Befaling, og i Følge samme foranstalte:

1) at Justitsraad Bugge til næste Examen philos. alene examinerer i Physiken.

2) At Prof. Warberg examinerer i Astronomien og den høiere Mathematik alternerende med Prof. Wolf.

3) At af alle Candidater kræves Kundskab i Fysiken, og at de iblandt disse, som maatte undskylde sig for Prøve i denne Videnskab, forundes Dilation til næste Aprils Examen, og at deres Hovedkarakteres Bestemmelse saalænge udsættes.

Om Opfyldelsen af denne allerhøiſte Befaling forventes i sin Tid Consistorii Indberetning.

Den i ovenmeldte Kongelige Resolution omtalte Skrivelse fra Cancelliet til Consistorium er af 30te Septbr. s. A.

Kongelig Rescript af 3die Octb. 1800: At Professor og Justitsraad Bugge efter sit giorte Tilbud maa indtil videre overdrages at holde de fornødne Forelæsninger i Fysiken og at examinere i denne Videnskab, hvorimod Prof. Warberg skal paatage sig hans Partes i Astronomien, og med Prof. Wolf alternerer ved Examen filosoficum.

Dito af samme Dato: At Prof. Joh. Friedrich Wilhelm Schlegel er beskikket til Professor juris ordinarius, samt Assessor Consistorii ved Kiøbenhavns Universitet med 200 Rd. aarlig Tillæg til hans nu havende Løn, hvilket Tillæg skal udredes af den academiske Fond.

Det Kgl. danske Cancellies P. M. af 4de Octb. saaledes lydende:

Patronen for Universitetet H. D. Hertugen af Augustenborg har tilmeldt Cancelliet, at H. K. Majestæt allernaadigst har behaaet paa den allerhøiſtſamme forelagde Plan til det juridiske Facultets Completering under 17de s. M. at afgive følgende Resolution:

"Efter at Vi have ladet Os foredrage de herudi glorte Forslag, er Vores Villie og Befaling som følger:

1) Vi ville efter Vor General-Auditor Professor **Torregaards** allerunderdanigste Ansøgning entledige ham fra at holde Forelæsninger ved Universitetet. Dog skal han vedblive alle øvrige i Overeenstemmelse med Vores Resolution af 23 Aug. 1793 ham paaliggende Forretninger, som Assessor Consistorii & Facultatis juridicæ.

Af hans Løn ved Universitetet afgiver han Halvdelen med 600 Rdlr. til den academiske Fonds.

2) Vi bestikke Professor **Schlegel** til Professor juris ordinarius og Assessor Consistorii med 200 Rdlr. Tillæg til hans nu havende Løn.

3) For Fremtiden skal den yngste Assessor Consistorii af det juridiske Facultet være Referendarius perpetuus Consistorii, og i denne Egenkab forsynes med en Instrux, hvortil Vi forvente et nærmere Forslag, som Patronen for Universitetet haver at affordre Consistorio, og inden det nye academiske Halvaars Begyndelse at forelægge Os til Approbation.

4) Professor **Hurtig-Farl** forunde Vi et aarligt Tillæg paa 100 Rdlr., ligesom og det juridiske Facultets Adjunct og Notarius **Bornemann** et Tillæg paa 50 Rdlr.

5) Vi udnavne Høiesterets Assessor **Brorson** tillige at være Professor juris extraordinarius.

I Betragtning af de ham paaliggende Embedesforretninger i høieste Ret, fritages han indtil videre for alle andre en academisk Lærer paaliggende Pligter, uden den at være Docent og Exami-

nator. Han aflægges derfor med 600 Rdlr. aarlig Løn.

6) Candidat **Christian Krogh** ville Vi udnavne til Adjunctus facultatis juridicæ med 300 Rdlr. aarlig Løn. Han skal være pligtig til at føre Protocollen hver Gang Facultetets Notarius haver lovligt Forsald, uden derfor at nyde nogen Betaling.

Patronen for Universitetet indhenter det juridiske Facultets Betænkning om Forholdet, i hvilket Adjuncterne skulle staae til Professorerne, og tage Del i disses Embeds-Forretninger.

7) Vi ville at de enkelte juridiske Discipliner skulle fordeles blandt Facultetets samtlige Medlemmer saaledes, at hver faaer sit særskilte Fag, over hvilket han i Løbet af hvert Semester, eller hvis Disciplinens Vitløstighed udfordrer det, i det høieste hvert Aar skal holde og tilendebringe fuldstændige Forelæsninger. Patronen for Universitetet befales desangaaende at indhente Vedkommendes Forslag, og snarest mueligt at forelægge Os dette Forslag til Vedømmelse og Resolution.

8) De Professorerne **Schlegel** og **Hurtig-Farl**, samt Adjunct **Bornemann** forunde Tillæg, ligesom Adjunct **Kroghs** Løn, afholdes af den academiske Fonds. Angaaende den, Assessor i Høiesteret **Brorson**, som Professor bevilgede Løn, bemynbtige Vi Patronen for Universitetet at correspondere med Vores Finants-Collegium.

Denne Resolution meddeles Vores danske Cancellie, paa det at de fornødne Expeditioner derfra kunde forelægges Os til Underkrift. Given i det geheime Statsraad, Kjøbenhavn den 17de September 1800".

Ovenansførte allerhøieste Resolution, hvorefter de behørigte Bestallinger for Professor **Schlegel** som

Professur juris ordinarius og Assessor Consi-
storii, og for Høiesterets Assessor Brorson som
Professur juris extraordinarius, tilligemed Ordre
til det juridiske Facultet om Candidat Kroghs Ud-
navnelse til Adjunct ved bemeldte Facultet, under
Gaars Dato herigjennem ere udsærdigede, skulde
man herved tienskligt meddele De Herrer Rector
og Professorer til behagelig Esterretning og videre
Bekjendtgjørelse for Vedkommende.

Kongelig Rescript af 17de Octb. at Læroren i
Fysik og Mathematik ved Herlufsholms Skole
Hans Bachmann Melchior maa efter hans
allerunderdanigst giorte Ansøgning, befries fra den
i Skolefundatsen befaalede Magister-Conference,
og derimod blot offentlig forsvare en af ham for-
fattet Afhandling, for derved at erholde Magister-
graden, og den dermed forbundne Værdighed af
Doctor philosophiæ.

Mærk. Jeg holder dette Rescript for mærkeligt
i den Henseende, at Doctorgraden i Fi-
losofien erklæres for en Værdighed, der
ved sin Forbindelse med Magistergra-
den, haver denne til en Grad, hvilken den
uden denne Forbindelse ikke skulde have.
Dersom denne Forklaring kan ansees som
autentik, saa behøver man ikke længer at
spørge, om de som opnaae den høieste
Grad i Filosofien, bør kalde sig Magis-
tre eller Doctorer; thi hvem vil ikke
heller kalde sig med et Navn som giver
Værdighed, end med en forlagt Titel,
hvis Oprindelse ingen mere kiender.

* * *

Det Kongelige danske Cancellie har ved Skri-
velse af 21de Octb. tilmeldt Consistorium, at Can-
cellie-Secretair Frost, Registrator i Cancelliets
Arkiv, var forundt Privilegium paa at udgive i
det danske Sprog, fra næstkommende Nytaar af,
en Stats-Calender eller Fortegnelse over samtlige
Kongelige Embedsmand i Hans Majestæts Riger
og Lande, og ønsker Cancelliet, at han paa For-
langende maa fra Consistorium meddeles de Op-
lysninger, som til dette nyttige Værks Fremme
kunde ansees nødvendige.

Det danske Cancellies Skrivelse af 22de No-
vember d. A. til Prof. Rønne, som er bleven
Consistorium communiceret: "Da Hans Majestæt
allernaad. har behaget under 7de d. M. at besik-
ke Dem til at være Professor medicinæ extraordi-
narius ved Kiøbenhavns Universitet, uden Løn,
indtil den academiske Fond er i Stand til at bestri-
de denne; og Hr. Professoren nu, i en hertil ind-
kommen Ansøgning, har anholdt om at forundes
Vestallingen gratis, i Betragtning af, at De for
det første skal forrette dette Embede uden Gage;
saa skulde man herved tienskligt melde til behagelig
Esterretning, at Dem er bevilget Dilation med
at indløse denne Vestalling, saa længe indtil De
erholder Gage som Professor.

"I øvrigt har man ikke villet forbigaae ved
denne Leilighed at underrette Hr. Professoren om,
at De, i Folge ovenmeldte Vestalling af 7de d.
M., skal, saa længe De er Løse ved Friderichs
Hospital, ikkun læse een Time daglig ved Univer-
sitet, det ene Halvaar Pathologie i Forbindelse

med almindelig Therapi, og det andet Halvaar therapia specialis; men derimod, naar De i sin Tid fratræder Hospitalet, være pligtig at holde det forefrevne Antal Forelæsninger, samt at De i øvrigt skal tilligemed de andre det medicinske Facultets Lærere tage Del i de ved Facultetet holdende Examina og andre der foresaldende Forretninger?.

XII.

Forberedelses Examen.

Den 30 Septbr. d. A. indstillede sig til den for Jurister befalede Forberedelses Examen Ditlev Monrad, som erholdt Characteren: *admissus*.

Den 22 fremstillede sig ligesaa til samme Examen Student Adam Ohlenslæger, og erholdt Characteren *admissus*.

Den 14 Novbr. fremstillede sig til samme Examen Georg Friderich Mecklenborg, som blev erkiendt *admissus cum laude*.

Den 26 Novbr. fremstillede sig ligeledes til samme Examen Andreas Keiersen Hammond, som blev erkiendt *admissus*.

Den 3die December fremstillede sig til Forberedelses Examen for Theologer Jens Edvard Kraft, som blev erkiendt *admissus*.

XIII.

Doctorpromotion i Theologien.

Det theologiske Facultet i Kiel har ved et offentlig Diplom under 24de Novbr. dette Aar tildelt Hr. Conrad Daniel Koesoed, Sognepræst til Wis-

senberg Menighed i Fyen, Doctorværdigheden i Theologien, efterat han til samme havde indleveret en Disputats som indeholder: *Delineatio indolis Institutioni Jesu Christi peculiaris*. Disputatsen er endnu ikke trykt, da Hr. Doctoren har et udsværgeligere Arbejde over Jesu Karakter under Hænder, som tillige skal blive udgivet i Modersmaalet.

* * *

Jeg var i Færd med at slutte dette Hefte af Journalen, og havde allerede affrevet det Stykke af Tillæget til den ortografiske Ordbog, som var bestemt for dette Hefte, da et anonyme Brev indløb under 10de December, hvilket jeg ikke tager i Betænkning at meddele Journalens Læsere, da det er at formode, at flere ere af samme Tanker om Tillæget til den ortografiske Ordbog som Brevskriveren. Brevet lyder saaledes:

p. M.

”Kunde det ej lade sig giøre, at det i Hr. Professorens Universitets-Journal indførte Tillæg til Deres ortografiske Ordbog særskilt kunde vorde aftrykt? paa det at de Mange, som ere Eiere af Ordbogen, men ikke holde Universitetsjournalen, ogsaa kunde hæfte Nytte af dette Tillæg. Kunde heri ikke med det samme leveres en fuldstændig Berigtigelse paa de i benævnte Ordbog foresaldne Trykfeil, hvoraf der vist nok mod Hr. Professorens Villie er indlepen en Deel? Herved vandtes da, at den uvidende og i Ortografien ukundige Unge, nu ikke længere kunde betiene sig af Hr. Professorens Ordbog til et Skjul for sin Wildfarelse, og Ordbogen vandt selv herved en væsentlig Fordeel, denne, at kunde tjene til Form for Berigtigingen, hvilket den med sine nærværende

"de Fejl ingenkunde kan; thi den Ukyndige troer
 "aldrig, at der i en Ordbog, hvis Hensigt er
 "at lære ham at skrive Ordene rigtig, kan være
 "Fejl, og derfor skriver han ligesom han finder for
 "sig Haarskræver med j, uagtet han maaskee nylig
 "har opkastet Skræver, og seet at det blev skrevet
 "med æ. Spørges nu, hvorledes han kan skrive
 "saaledes? bliver Svaret, saa staaer der i Pro-
 "fessor Vadens ortografiske Ordbog.

"Sænk til den Ende kjære Hr. Professor!
 "mig og mine ukyndige Medbrødre en Fortegnelse
 "paa de i deres ortografiske Ordbog indløbne Tryk-
 "fejl, enten i det omskrevne særskilte Aftryk, eller
 "naar det ei kan blive anderledes, i Deres Uni-
 "versitetsjournal. Dog i det første ønskedes helst,
 "da alle Ordbogens Ejere saa kunde høre Nytte
 "deraf, og tillige kunde da enhver, som det var
 "om at gjøre, at lære Ortografi, selv distingve
 "re hine anmærkede Fejl, og derved bringes i Er-
 "indring om, at disse understregte Ord maatte
 "eftersees i Tillæget.

"Af en Mand af Hr. Professor Vadens
 "Tænkemaade formodes, naar Sygdoms Tilfælde
 "ej forhindrer det, at nærværende Brev ikke
 "uoverseet vordet henlagt, da det har et saa ædelt
 "Ojemeed, nemlig: den Ukyndiges Oplysning.
 "I øvrigt vil Hr. Professoren undskyldte den ano-
 "nymme Brevskrivers Driftighed, da han aldeles
 "ikke har haft anden Hensigt, end den, Ovenstaaen-
 "de tydelig viser: sin og sine ligesaa ukyndige Brø-
 "dres Oplysning i Ortografien".

Kjøbenhavn,

d. 10 Decbr. 1800.

Berbødigst

af

N. N.

S v a r.

Hvad denne anonyme Sprogven anmoder mig
 om, har jeg tænkt paa og besluttet fra det første,
 det salde mig ind at meddele Tillæg til den orto-
 grafiske Ordbog. Disse Tillæg havde det vel været
 ønskeligt at kunne have udgivet paa een Gang,
 og da havde jeg dertil ikke valgt Universitetsjour-
 nalen, hvis Plan og Omkreds strækker sig videre,
 end til at gavne de blotte Sprogelskere. Men da
 saavel min Tid, som min Hensigt med Tillæget
 ikke tillod mig at bekiendtgjøre dette paa een Gang,
 fandt jeg det bekvemtest at udgive det særskilt og
 stykkevis, og dertil at vælge Universitetsjournalen,
 hvormed jeg troede baade at giøre Eierne af Ord-
 bogen en Tjeneste, som, om de end ikke vare Eiere
 af Journalen, lettelig kunde faae den til Laans,
 og af de korte der indførte Stykker udtegne sig
 hvad de fandt at være dem tjenligt. — og tillige
 ikke at være Journalens Læsere imod; allerhelst
 da jeg idelig ledsagede disse Tillæg med Sprog-
 mærkninger, som Ordbogens Eiere gierne kunde
 gaae forbi, da de egentlig ikke høre til en orto-
 grafisk Ordbogs Plan, men som dog kunde være
 velkomne for nogle af Journalens Læsere.

Dette haaber jeg ogsaa at have vundet, og
 fremdeles at vinde ved at udfylde mine Tillæg til
 Ordbogen, at de blive desto fuldstændigere, og
 kunne altsaa afgive et desto rigere Hielpemiddel for
 den som i sin Tid vil levere os en fuldstændig dansk
 Ordbog, hvilken vi dog vel nu engang ved Re-
 gieringens Understøttelse tør tænke paa at faae,
 eller i det mindste en fuldstændig ortografisk
 Ordbog, hvilken nu, efter det som jeg, og andre
 Sprogelskere have forarbejdet, ikke vil være saa
 vanskelig at levere.

Thi fra den Tid, da jeg gav min ortografiske Ordbog i Trykken, har jeg taget mig, og tager mig endnu visse Timer om Ugen, ja vel endog om Dagen (ligesom Tid, Lyst og Husfud drive mig) til at optegne hvad Ord der kunne være forbigangne i Ordbogen, og som jeg ansaae nødvendige til at supplere den, dels af egen Læsning, hvilken jeg derfor i disse Dage og Timer har valgt passende med denne Hensigt, dels af egen Eftertanke, dels endelig af en Slump. Derved er mit Tillæg stedse voxet, og vil fremdeles vore, da jeg allerede har en ikke ubetydelig Esterflaa af disshørende Ting, som kan tiene til et nyt Tillæg, dersom jeg lever og fortsætter Journalen; thi paa andet Sted veed jeg ikke at blive af med denne Esterhøst.

Deri kan jeg gjerne tiene min Correspondent og Andre som ønske det samme, at jeg paa et særskilt Blad bekendtgjør de Tryk- og Husomfælsfeil, som kunde være indløbne, og som i saadant et Arbejde ere uundgaaelige. Endskjønt hvad de Urge og Uerfarne angaaer, i hvis Klasse min Correspondent af en overdreven Beskedenhed sætter sig selv; saa skulde disse vel — da man maa formode, at de have en Lærer ved Haanden, der kan vise dem til Rette — mindre trænge dertil, end Borne og Ustuderede, for hvis Skyld jeg da ogsaa gjerne vil besørge denne Lettelse.

XIV.

Supplement til den ortografiske Ordbog.
Tredie Bidrag.

J.

Jag, et, udtales som Jav. Farsel. Optog.

jaffer om, i en Slæde, er nok kun et Frequentativum af jager.

Javl, Snaak af fulde Folk.

javler, jeg.

"iblandt" bruges ofte urigtig for imellem, som: indspærret blandt to Heste, har ingen Forstand.

Jente, en, ung Pige (norff).

Jernfang, et, Greb af Jern.

jevntidig, Adj. som lever paa samme Tid.

Jilbud, et, Kurér, s. Bud.

"ilde" han finder ikke ilde Lyst, for: ikke ringe Lyst, findes hos Nabbek, men: er det rigtigt?

ildsker, Adj. hidsig, vred. Sorterup.

"Imidlertid" nogle skrive midlertid, men dette er den tykke Form.

"indarrig" saaledes og indsyg o. fl.

Indbo, et, hvad Møbler der er i et Hus, alt hvad der ikke er naglesfast.

indestaaer, jeg, for noget, er ansvarlig for.

"inde" have en Konst, en Videnskab inde, d. e. vare den magtig.

Underste, en, som er til Huse hos en Wonde, Pl. r.

indtændisk, Adj. indenlandsk.

"Indpas" giøre En Indpas, d. e. Skade.

Indsidder, en, hos en Wonde.

Indstilling, en.

indsyg, Adj. som bærer paa en Sygdom i Kroppen, der endnu ikke har yret sig.

"indtaler", Nyere bruge det ogsaa om: ved Taleren indgyde, som: indtale En Mod.

"inter" Adv. for: ikke, som: han kommer inter.

"jo". Judecl. for alting. det tykke ja. Peer Paars "at nyse, snyde sig — jo! ingen understaer";

Jorddrottelig, Adj.

Jorder, bezaaver, dog vel i Jorden og ikke i Oceanet, som Guldberg bruger Ordet i en Bist.

Isen, jeg, hugger Isen op.

Isner, det isner i mig, mit Blod isner, bliver faldt.

jubler, jeg.

Justitiarius, Genet. Justitiariusens finder jeg i en Foreld. om Landoverretternes Indretning i Island. — Efter min Grammatik kunde Genit. gjøres kortere: Justitiariens.

juyer, jeg, gjør min ulovlig Fordel.

jder, jeg, et selvgjort Ord i Peer Paars for: agerer Jyde.

”Man ellers troer, jeg jyde vil og prale”.

K.

Kaalbøtte eller Kaalebøtte, støbe Kaalebøtter. Peer Paars.

Kamfer, et, deraf Kamferolie, Kamferspiritus o. fl.

Kapitel, et, i en Bog, Pl. Kapitler.

Kapitelfast, Adj. som kan citere bibelske Sprog med Kapitel hvor de læses.

”Kappe” at drikke paa Ens Kappe, it. i Alm. det gaaer paa min Kappe, kommer fra de ældre Tider, da man gik med Kapper, og naar man var i Trang for Penge, satte Kappen ud.

Karte, et (kort a) Landkort.

”Ketsjer” 2. et Barpegarn at fange Fisk med.

Kieder, jeg, gjør En Tiden lang, gjør kiedsommelig.

”Kieledæge” rettere Kieledægge, s. dægger.

Kielm, en, Stak, Kornkielm (norst).

Kiephøi, Adj. vil uden Tvivl sige: høi ved Hielp af en Kiey, og bemærker dem som gjør sig til af Lillid til Andres Hielp.

Kiffer, jeg, Kiffede, har Figet, det samme som Figer.

(Fortsættelsen følger).

Indhold af første Hefte for 1800.

I. Fortegnelse paa de Candidater, der i Maret 1799 ere indskrevne som academiske Borgere ved Kiøbenhavns Universitet . . . S. 1

II. Kongens Fødselsfest, samt ved den Leilighed uddeelte Premier til de Studerende, og udsatte Prisma-terier for indeværende Aar . . . S. 8

III. M. Tullius Cicero's Tale for den mannlige Lov . . . S. 10

IV. Fortegnelse over Alumni paa Regent- sen i Februar 1800 . . . S. 35

V. Fortegnelse paa Communitetets Alum- ner i Februar 1800 . . . S. 36

VI. Januari Kvartals juridiske Exa- men . . . S. 39

VII. Theologisk Embeds- Examen i Ja- nuar 1800 . . . sammest.

VIII. Tillæg til Beretningen om Candi- daternes Oplagspenge fra Staa- lands Skoler i April 1799 . . . S. 40